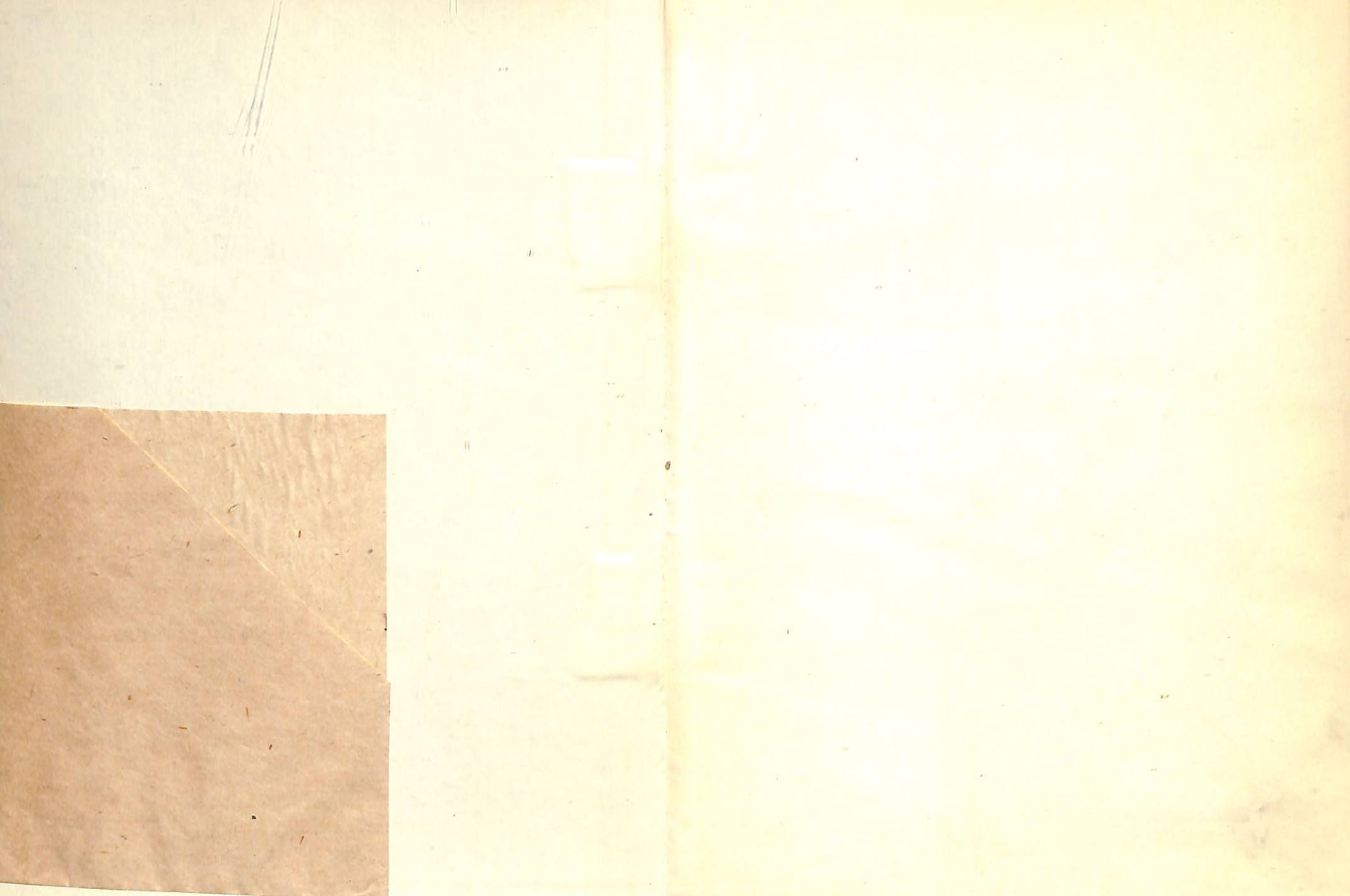

9537

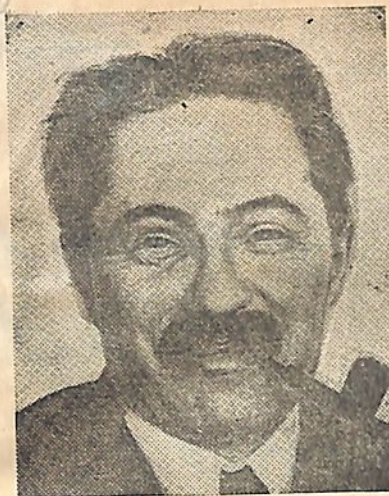
ЗКМ

Г- 28

AM-572

904

Դ. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ
ՀԱՄ Կ (Բ) Կ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆ ՔԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ
ՀԱՄ Կ (Բ) Կ XVII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

507/68

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1934

Արմ.
2-3143a

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԲՈՒՆԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

1 DEC 2009

Գ. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿԻ

3K11

Մ-28

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ
ՀԱՄԿ (Բ) Կ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ
ՀԱՄԿ (Բ) Կ XVII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ
2 ՓԵՏՐՎԱՐԻ 1934 Թ.

Г.П.Б. в Ленин

А. 1934 г.

Ак. № 129

Инв. № 20726

ԿՈՒՍՏՐՈՍ
ՅԵՐԵՎԱՆ

1934

24 JUN 2013

9537

39888-67

Թարգմանիչ Ա. Անանյան, Հ. Մանուկյան
 խմբ. և Մակրեց Տեխ, խմբ. Մ. Նիրիկ
 Սրբազրիչ Հ. Թուրքյան Ֆիլավիտ 7834 (p)
 Հրատ 199. Մ. Դ. Պատ 499. Տիրամ 10000
 Պ ե տ ե ր ա տ ի տ պ ա ր ա Յ

Հանձնված և արտագրված 2 մարտի
 Ստորագրված և տպելու 26 մարտի

I

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺՈՐԻ ԱՋԻՐԱՆ ԻՐԱՍԻՆ

Ընկերներ, XVI համագումարից հետո անցած ժամանակա-
 շրջանը, վոր անցավ համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի
 դարձրացման նշանով, բնորոշվում է ֆաշիզմի աճումով, լուսի-
 րիստիստական պատերազմների սանձարձակումով ու մասսաների
 հեղափոխական շարժման ուժեղացմամբ, վորոնք նպաստում են
 հեղափոխական ճգնաժամերի հասունացմանը կապիտալիստական
 առանձին յերկրներում:

Կուսակցության XVI համագումարում ընկ. Ստալինի արած
 համաշխարհային դարձրացման սրողնողը հաստատված է նա-
 խընթաց 3 1/2 տարվա համաշխարհային անցքերի ամբողջ ընթաց-
 քով:

1930 թվի ամառը կուսակցության XVI համագումարում ընկ.
 Ստալինն ասաց, վոր կապիտալիզմի կայունացումը հասնում է
 իր վախճանին: 1932 թվին ԿԻԳԿ XII պլենումը հաստատեց կապի-
 տալիստական կայունացման վախճանը:

Կուսակցության XVI համագումարում ընկ. Ստալինն ասաց,
 վոր մասսաների հեղափոխական շարժման վերելքն աճելու յն նոր
 ուժով: Ներկայումս կապիտալիստական ամբողջ աշխարհում ա-
 ճում է հեղափոխական շարժումը, վոր միջանի յերկրներում ըն-
 դունում է նույնիսկ բանակում տեղի ունեցող խմորումների ձև:

Կուսակցության XVI համագումարում ընկ. Ստալինն ասաց,
 վոր տնտեսական ճգնաժամը կվերանի քաղաքական, աշխինքն

հեղափոխական ճգնաժամի: Ներկայումս, 1934 թվին մի շարք կապիտալիստական յերկրներում արդեն առկա յե «վերնախավերի» ճգնաժամը, վոր մի քանի յերկրներում վերաճում ե համաղգային հեղափոխական ճգնաժամի:

Այդ նույն ժամանակ ընկ. Ստալինն ասաց, վոր բուրժուազիան ներքին քաղաքականության ասպարիզում յեւք ե վորոնեյու հետագա Փաշիպացման մեջ, սրա համար ոգտադործելով բոլոր ուսակցիոն ուժերը, այս թվում նաև սոցիալ-դեմոկրատիային: 1933 թվի հունվարին Յեվրոպայի կենտրոնում՝ Գերմանիայում բուրժուազիան հաստատեց Փաշիստական դիկտատուրա՝ աշխանշան տալով համաշխարհային ամբողջ ուսակցիային բանվոր դասակարգի վրա հարձակելու համար: II Ինտերնացիոնալն այն բանից հետո, յերբ գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիան խայտառակ կերպով կապիտուլացիայի յենթարկիւեց Փաշիզմի հանդեպ, բոլոր ուժերով ընթանում ե հետագա Փաշիպացման ուղիով:

Ընկ. Ստալինն ասաց, վոր արտաքին քաղաքականության ասպարիզում բուրժուազիան յեւք ե վորոնեյու իմպերիալիստական պատերազմների ե առանձնապես ԽՍՀՄ դեմ հակահեղափոխական պատերազմ մղելու մեջ: 1931 թվին ճապոնական իմպերիալիզմը հարձակիւեց Չինաստանի վրա, այս պատերազմը վարում ե մինչև այժմ ե այսոր հակահեղափոխական պատերազմ ե սպառնում Խորհուրդների յերկրին:

Վերջապես, ընկ. Ստալինն ասաց, վոր պրոլետարիատը, պայքարելով կապիտալիստական շահագործման ու պատերազմի վտանգի դեմ, յեւք պիտի վորոնի հեղափոխության մեջ: Վերջին յերեք տարում տեղի ունեցավ չինական հեղափոխության հետագա դարգացումը՝ կապիտալիստական խորհուրդների հակայական հաջողութիւնների հետ: Իսպանիայում հեղափոխութիւն ե, վորր բուրժուական-դեմոկրատականից վերաճում ե պրոլետարական հեղափոխութիւն:

ԿիՊԿ 11½ ամիս առաջ գումարված 13-րդ պլենումը համառոտեց, վոր աշխարհն արդեն ընդհուպ մոտենում ե հեղափոխութիւնների ու պատերազմների նոր տուրի:

Համաշխարհային դարգացման այս ինչ վուել ե, ընկերներ, վոր բնորոշվում ե կապիտալիստական կայունացման վախճանով ու կապիտալիստական աշխարհի՝ հեղափոխութիւնների ու պատերազմների յերկրորդ տուրի մեջ ներտրպալով: Սա համաղգային ճգնաժամերի հասունացման վուելն ե կապիտալիստական առանձին յերկրներում: Սա կապիտալիզմի համաշխարհային սխտեմի հեղափոխական ճգնաժամի հասունացման վուելն ե:

Հեղափոխական այս ճգնաժամն աճում ե կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի սրումից: Սակայն նա յենթադրում ե կապիտալիստական սխտեմի ավելի մեծ խարխուլում, նրա տնտեսական ու քաղաքական կապերի ավելի մեծ անկում, մասսայական հեղափոխական շարժման ավելի մեծ թափ, իսկ վոր գլխավորն ե՝ պրոլետարական հեղափոխութիւնն ուժերի ավելի մեծ կազմակերպութիւն, Կոմիւնտերնի ու նրա սեկցիաների ավելի մեծ ազդեցութիւն, քան այն, ինչ մեք այսոր ունենք առկա:

Հեղափոխական ճգնաժամն անխուսափելիորեն կհասունանա, վորովհետև դարգացող մասսայական հեղափոխական շարժումները կարգացնեն կապիտալիստական սխտեմի հետագա խարխուլումը, իսկ այս խարխուլումն իր հերթին կնպաստի պրոլետարական հեղափոխութիւնն ուժերի ե Կոմիւնտերնի ուժերի աճման: Նա անխուսափելիորեն կհասունանա, վորովհետև յերկրորդ հնգամյակի կատարման ե ԽՍՀՄ-ում պրոլետարական դիկտատուրայի ամրացման հետ զուգընթաց կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի խորացման պայմաններում կիտիոխվի նաև դասակարգային ուժերի հարաբերութիւնը հոգուտ պրոլետարական հեղափոխութիւն:

Կապիտալիզմն, ըստ յերեւելի, անցել ե տնտեսական ճգնաժամի ամենացածր կետը, ե ներկայումս, սկսած 1932 թվից նա դուրսում ե նույն տեղում: Բայց յիթե նույնիսկ նրան հաջողվի ժամանակավորապես դուրս պրծնել ու անդնել դեպրեսիայի վուլը ե նույնիսկ մի քիչ ավելի բարձր, ապա այնուամենայնիւ չի յինի վոչ «բարդավաճում», վոչ ել կապիտալիստական կայունացման վերականգնում: Յեվ սրանով դեպրեսիայի ու նույնիսկ մի քիչ ավելի բարձր կոնյուկտուրայի շրջանի կապիտալիզմը կտարբեր-

վեր այն կապիտալիզմից, ինչ դրուժյամբ նա 1929 թվին թևակոխեց Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը: Այս ճգնաժամի հինգ տարիները ել ավելի խարխուլեցին կապիտալիզմի Համաշխարհային սխտեմը և խորացրին նրա ընդհանուր ճգնաժամը, մանավանդ, վոր այս հինգ տարիների ընթացքում աճել և խորհրդային Միության տնտեսական, քաղաքական ու ռադմական գորությունը, վոր ինդադ ուկրաինայի ափերին հանձին չինական խորհուրդների դոյացել և Համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության մի նոր ֆորպոստ և աճել են ուրիշ քաղաքական ֆակտորներ, վորոնք արագացնում են հեղափոխական ճգնաժամի աճումը. դրանք են՝ պատերազմը Հեռավոր Արևելքում և ֆաշիստական դիկտատուրայի հաստատումը Գերմանիայում: Յեւ սա հարկաւոր և առանձնապես ընդգծել, վորսիւհետեւ այս մեծ նշանակություն ունի Համաշխարհային բանվորական շարժման հեղափոխական հեռանկարները վորոշելիս: Դեպքերիսի վիուլը, որինակ, դերմանական ֆաշիզմին չէր տա այն դադարը, վոր ստացաւ խտալական ֆաշիզմը կապիտալիստական մասնակի կայունացման շրջանում:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի այս հինգ տարիների ընթացքում կապիտալիստական սխտեմի խարխուլումը ությունն այնքան հեռու գնաց, վոր հեղափոխական ճգնաժամի որսկտիւ նախագրյալներն արդեն հասունացած են կապիտալիստական սխտեմի առաւելապես թույլ ողակներում, դադութներում ու կախման մեջ գտնվող յերկրներում, նրանք Համարյա հասունացած են Կենտրոնական Յեւրոպայում (Գերմանիա, Ավստրիա, Չեխո-Սլովակիա), Բալկաններում, Լեհաստանում, Մերձրայթյան յերկրներում, նրանք հասունանում են կապիտալիստական սխտեմի այն առաւելապես ուժեղ ողակներում, վորոնք այդ սխտեմում դրավում են իշխող բարձուքները՝ ՀԱՄՆ-ում, Ֆրանսիայում, Անգլիայում:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԸ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԳՆԱԺԱՄԻ ՀԻՆԳՍԱՐԻՆԵՐԻՑ ՀԵՏՈ

Թե՛ այս ճգնաժամի հինգ տարիների ընթացքում, թե՛ առանձնապես կուսակցության 16-րդ Համագումարից հետո անցած հաւթետու ժամանակաշրջանում տեղի յեն ունեցել թե՛ կառուցվածքային փոփոխություններ համաշխարհային կապիտալիստական տնտեսության մեջ, թե՛ տեղաշարժեր կապիտալիստական պետությունների ուժերի հարաբերակցության մեջ միմյանց միջև, թե՛ ԽՍՀՄ հանդեպ նրանց վերաբերմունքի մեջ. տեղի յն ունեցել պրոլետարական հեղափոխության ուժերի աւրացում յուրաքանչյուր առանձին պետության մեջ՝ բուրժուական ռեակցիայի ուժերի համարմաման հետ միասին, այսինքն տեղաշարժեր, վորոնք իրենցաւ վորոշում են պայմաններ կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի՝ կապիտալիստական սխտեմի հեղափոխական ճգնաժամի վերաճելու համար:

Համաշխարհային կապիտալիստական սխտեմը մինչև ճգնաժամը նրա մեխանիզմի ալյաստանքի ունեցած մեծ ընդհատումէրոււ, ռայց այնուամենայնիւ հասաւ տնտեսական կապերի վորոշ վերականգնման, վորոնք խախտվել էյին 1914—1918 թ.թ. իմպերիալիստական պատերազմից: Այժմ շնորհիւ Համաշխարհային տնտեսության ճգնաժամի խորտակիչ աղղեցության և այն միջոցների, վոր մոնոպոլիստական կապիտալն ու նրա կառավարությունները ձեռնարկում էյին նրանից դուրս դալու համար (հարձակում բանվոր դասակարգի վրա, ռադմական արդյունաբերության աղագացրած դարգացում, Ուտաւա, տնտեսական ինքնարաւություն, ինֆլացիա, տնտեսական աւալալյուտային պատերազմ), համաշխարհային կապիտալիստական տնտեսությունը ել ավելի անջատվից առանձին պետական հատվածների, վորը կանխորոշեց այնպիսի կատաղի շովինիզմի պրոթկում կապիտալիստական յերկրներում, ինչպես 1914 թվի պատերազմի առաջին որերին:

Մինչև ճգնաժամն արդեն տեղի էյին ունեւում կապիտալի կենտրոնացում ու Համակենտրոնացում, ավելի խոշոր մոնոպոլ-

լիստական միավորությունները կողմից ավելի մանր միավորությունների կլանում մանր ու միջակ ձեռնարկությունների քայքայումով հանդերձ: Ճգնաժամի հետևանքով այս պրոցեսներն ընդունեցին աննախընթաց չափեր, մի կողմից տնտեսական նախադրյալներ պատրաստելով պետական իշխանության ֆաշիստական կենտրոնացման համար, մյուս կողմից՝ ստեղծելով ապագա սակարդությանցած տարրերի մի հսկայական բանակ յերկվա մանր սևիականատերերից, վրոնք թնդանոթի պատրաստի միս են հանդիսանում ֆաշիստական ավանտյուրաների համար:

Մինչև ճգնաժամն արդեն տեղի յեր ունենում դյուդառնտեսության անկում, վորն անշեղորեն քայքայում եր դյուդացիության հիմնական մասսաներին, նրանց ստրկացնում եր վաշխառուներին ու բանկերին: Այժմ, ինչպես ցույց տվեց ընկ. Ստալինը, առկա յե դյուդատնտեսության դեգրադացիան, վոր կապված ե մեքենաներից ձեռնաշխատության անցնելու, տրակտորից յարույլն անցնելու, քայքայումից դյուդացիության ամենաընդարձակ խավերի հրեշափոր աղքատությանն անցնելու հետ:

Մինչև ճգնաժամը, կիրառվող դացիոնալացման հետևանքով վատթարանում եր բանվոր դասակարգի դրությունը, այժմ տեղի յե ունենում կտրուկ, սարսափելի թռիչք դեպի ցած: Ճգնաժամից առավելագույն ցնցված մի շարք կապիտալիստական յերկրներում բանվոր դասակարգի կյանքի նոր մակարդակն ավելի ու ավելի յե մոտենում դադության մակարդակին. նրինակ՝ տնտեսագետ Կուչինսկու տվյալներով գերմանական բանվորի միջին աշխատավարձը 1932 թվին իջել եր մինչև 64 տոկոս 1928 թվի հանդեպ և միայն կիսով չափ եր ծածկում նրա ապրուստի միխիումը: Իսկ սկսած առն ժամանակից, ֆաշիստական դիկտատուրայի ժամանակաշրջանում, աշխատավարձի հետագա կրճատման ու սոցիալական ապահովագրության կրճատման միջոցով բուրժուազիան դարձյալ $3\frac{1}{2}$ մլրդ մարկ ե կողոպտել դերմանական բանվորներից: Իսկ բանվորների կյանքի մակարդակի այս հրեշափոր իջեցումը կապիտալիստական յերկրներում կապված եր արտադրության մեջ կանանց ու յերեխաների ավելի եծան ու քիչ կազմակերպված աշխատանքը

ներգրավելու հետ և հանդեց բանվորական արխտոկրատիայի դրության խախտման:

Մինչև ճգնաժամը դործադուրկ եյին միլիոնավոր մարդիկ, այժմ կապիտալիստական աշխարհում տասնյակ միլիոնավորներն են գուրկ մեռած ու կմնան արտադրական ապարատի աճած թերաբեռնման և ճգնաժամային ռացիոնալացման հետևանքով: Այժմ կապիտալիստական հասարակության մեջ աշխատելու իրավունքը դառնում ե մի արտոնություն, վոր ֆաշիզմն ոգտագործում ե բանվոր դատակարգի շարքերը պառակտում մոցնելու համար: Բուրժուազիան այս միլիոնավոր մարդկանց դրկում ե նախատից, նրանց համար ստեղծում ե հարկադրական աշխատանքի ճամբարներ, գիտակցաբար, կանխակալ դիտավորությամբ նրանց դնում ե այնպիսի դրության մեջ, վոր թնդանոթի միս ունենա պատերազմի համար, ձեռնարկություններում աշխատողներին նա դնում ե ռազմատնտեսական ռեժիմի պայմանների մեջ:

Վերջին հաշվով մոնոպոլիստական կապիտալը թեև լրտ յերևույթին անցել ե արդյունաբերության անկման ամենացածր կետը, բայց իր բոլոր միջոցառումներով ու առանձնապես կատաղի ճնշում դործադրելով մայրերկրների ու դադութների բանվորների ու դյուդացիների վրա, հետագա խորացման ե հասցրել կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամը:

Միջազգային հարաբերությունների քաղաքականում համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը նմանապես սրել ե իմպերիալիստական բոլոր հակասությունները:

Մինչև ճգնաժամը իմպերիալիստական հակասությունները տարեց տարի աճում եյին անշեղորեն: Արդեն Կոմինտերնի 6-րդ կոնգրեսը 1928 թվին ահազանդում եր, վոր կապիտալիզմի հետպատերազմյան զարգացման սկսված 3-րդ չլջանը պետություններին ու դատակարգերին անխուսափելիորեն կհասցնի հսկայական ռեժիմության ընդհարումների: Այժմ իմպերիալիստական հակասություններն այնքան են հասունացել, վոր աշխարհի վերաբառման հարցը նորից հասունանում ե ավելի մեծ օրությամբ, քան 1914 թվին:

Կապիտալիզմն այժմ իրեն չի կարող թույլ տալ դեմոկրատական-սոցիալիստական դարազրկի չափալուծյունը, ինչպես կապիտալիստական կայունացման սկզբին: Իմպերիալիստական պատերազմը զրկած է աշխարհի կապիտալիստական բոլոր կառավարութունների որակարգում:

Այս մասին վկայում է այն մասերը, վոր մի շարք կապիտալիստական յերկրներում իշխանության գլուխ են անցել ծայրահեղ ռադիկալ կուսակցութուններ. յես նկատի ունեմ Ճապոնիան, Գերմանիան, Անգլիան:

Այս մասին խոսում է այն կապիտալիստական յերկրների ռադիկալ արդյունաբերության կատաղի աճումը, վորոնք առանձնապես տենդորեն պատրաստվում են պատերազմի (Ճապոնիա և Գերմանիա): Աշխարհն այժմ ամեն կողմից ակտիված է պայթուցիկ նյութերով, վորոնց մեջ չլմած կառավարութուններն ու նրանց գործակալները՝ ինչպես Վան-Պեր Լյուբերեն, նետվում են ստորերկրյա անցքերով, վառված ֆահերը ձեռքներին:

Պատերազմի մոտեցման մասին վկայում է այն դաշնագրերի խախտումը, վորոնցով կառավարող դատակարգը պատերազմների ու հեղափոխութունների առաջին տուրի չըջանում կարգավորում էր փոխհարաբերութունները միջազգային ասպարիզում: Ի՞նչ է մնացել այժմ Վերսալից:

Պետք է խելագար լինել մտածելու համար, վոր Գերմանիան կվճարի ռեպարացիաները, — կուսակցության 16-րդ համագումարում ասում էր ընկ. Ստալինը: Յեւ Գերմանիան իրոք խելագարվեց, յերբ նա իր մեջքին նստեցրեց Ֆաշիստներին, բայց դադարեց վճարելուց:

Գերմանիան դինաթափված էր մինչև ճգնաժամը: Այժմ նա զինվում է, այսօր նա կարող է միլիոնանոց խնակ դուրս բերել:

Վերսալում նրան հատկացրին մի վտիտ հողամաս, վորտեղ գերմանական բուրժուազիան և նրա գործակալ Վեյսերը հանդարտ նստած էին մինչև ճգնաժամը: Այժմ Ֆաշիստական Գերմանիան մաքսանկեղի նման գոգուճի ներս է մտնում սահմաններից, ամենուրեք տարածելով խառնակութուն ու հակահեղափոխական ա-

նարխիա: Գերմանիան դարձել է պատերազմի գլխավոր հրձիգը Յեվրոպայում: Կապիտալիստական բոլոր կառավարութունների գլխավոր շտաբներն արդեն իրենց մատերը պահում են ելեկտրական կոճակի վրա՝ պատերազմի հրեշավոր մեքենան գործի դնելու համար:

Ի՞նչ կատարվեց Վաշինգտոնի դաշնագրերի հետ, վորոնցով իմպերիալիստական պետութունները կարգավորում էյին ուժերի հարաբերակցութունը իրադ ուկիանոսում: Ս պետութունների վաշինգտոնյան դաշնագիրն իմպերիալիստական գիշատիչների համար Չինաստանում սահմանում էր «բաց դռների ու համասար հնարավորութունների սկզբունքը»: Բայց այժմ ճապոնական իմպերիալիստները հայտարարման կարգով ընդարձակում են իրենց հնարավորութունները, գործելով այն ամպակի սկզբունքով, վոր դիչերը վորոցում կողոպտում մերկացնում է անցորդին և խլում նրանից այն ամենը, ինչ հնարավոր է: Ճապոնիան սկզբում — 1931 թ. աշանը — խլեց Մանջուրիան, ապա Ժեխե նահանգը, հետո Չախարը. այժմ նա մոտենում է Արտաքին Մոնղոլիայի սահմաններին, փակելով Մանջուրիայի, Ժեխեյի ու Չախարի «բաց դռները» զարմացած Ամերիկայի քթի առջև: Ճապոնական զենեքային զին քիչ է չփոթեցնում նաև Վաշինգտոնի համաձայնության մյուս կետը, վոր վերաբերում է Չինաստանի «տերիտորիալ ամբողջությանը»: Ճապոնիան վոչ միայն այս կետը, այլև Վաշինգտոնի ամբողջ դաշնագիրը դարձրել է փաթաթելու թուղթ, վորով հայտնական յննթատյան սրբում է իր սվինից Չապեյում վոթած սրբունը:

Իմպերիալիստները սկսել են Չինաստանի բաժանումը: Չինաստանի շուրջը մղվող պայքարից, իրեն իմպերիալիստական հակասութունների հիմնական տարրերից մեկից, աճում է իրադարձվելյանոսյան մեծ կոնֆլիկտը, վորն արդեն ճեղքում է ծովային ու ծերի հարաբերակցությանը վերաբերյալ 5 պետութունների վաշինգտոնյան մյուս դաշնագրի չըջանակները:

Ո՞վ էր գլխավորում համաշխարհային ռեակցիան մինչև ճգնաժամը: Իմպերիալիստական Ֆրանսիան, վոր հանդես էր գալիս

իրրե ԽՍՀՄ դեմ ինտերվենցիայի քաղաքականություն վարելու գլխավոր նախաձեռնողը և կանգնած էր Վերսալի պաշտպանություն դիրքերում:

Ո՞վ և գլխավորում այժմ համաշխարհային ռեակցիան: Անգլիան: Անգլիան իր վրա յե վերցնում ԽՍՀՄ դեմ պատերազմ պատրաստելու առաջատար դերը, վորովհետև նա գիտե, վոր աշխարհի խմբերակալիտական հակառակորդների դեմ պատերազմելը, ինչպիսին ՀԱՄՆ-են, կհանգի նրա դադուխային տիրապետությունների բաժանման, վորովհետև նա գիտե, վոր կապիտալիստական պետությունների խմբերակալիտական նոր վոխադարձ պատերազմը կխախտի այն համասարակցությունը, վոր դերիշխող դեր և ստեղծում Անգլիայի համար: Անգլիան հակահեղափոխական պատերազմ և ուղում Խորհուրդների յերկրի դեմ, վորպեսզի այդ ճանապարհով, ինչպես մտածում են նրա պնդանձակատ քաղաքականները, խուսարի կապիտալիստական յերկրները չհեղափոխությունից և անգլիական կապիտալիզմի գործերը շտկի ի հաշիվ ԽՍՀՄ քնախան հակաշխային հարստությունների:

Անգլիական պնդանականներն այժմ կանգնած են ճապոնիայի ու Գերմանիայի թիկունքում, վորոնց ձեռքը նրանք դադանաբար ուղղում են ԽՍՀՄ դեմ: Անգլիան հանդես և դալիս իրրե մի միջնորդ, վորը վորձում և հաշտեցնել Ֆրանսիայի ու Գերմանիայի միջև յեղած հակասությունները, վորպեսզի միասնական ճակատ ստեղծի ԽՍՀՄ դեմ, նա կուղեր, վոր ԽՍՀՄ ու Ֆրանսիայի մերձեցման և Սմերիկայի կողմից ԽՍՀՄ ճանաչվելու հետևանքով խախտվեր խաղաղություն ամրացման գործը: Յեվ այս հակահեղափոխական քաղաքականությունը կիրառելու համար անգլիական բուրժուազիան վերցրեց վոչ թե լորդ, այլ նույնպես դոտով իր «Պուլ»-ն II Ինտերնացիոնալի լիդերների շրջանից: Յուրաքանչյուր դարաշրջան ծնում և իր հերոսը...

Յեվ այսպես, միջազգային թատերարենում արդեն սուկա յե պատերազմի նախորդակն խմբերակալիտաների միջև, աուկա յե խորհուրդների յերկրի դեմ հակահեղափոխական պատերազմի առանձնապես համառ հաղձնալ պատրաստությունը: Բայց աճող հակա-

ությունները դեռևս չեն պայթել ռազմական ընդհարման մեջ, վորովհետև բուրժուազիային առայժմ զսպում և համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության սպառնալիքը և չղթայում և սարսափը ԽՍՀՄ աճած զորություն առջև:

Բայց ի՞նչ և նշանակում, ընկերներ, պատերազմ ԽՍՀՄ դեմ, վոր ճապոնիայի ու Գերմանիայի հետ միասին պատրաստում և անգլիական բուրժուազիան: Սա միջազգային թատերարենում շարունակություն և հանդիսանում այն քաղաքական պատերազմի, վոր կապիտալիստական բոլոր յերկրների բուրժուազիան մղում և բանվորների դեմ, թեև տարրեր յերկրներում դաժանություն տարբեր աստիճանով:

Մինչև համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը բուրժուազիան մի շարք կապիտալիստական յերկրներում արդեն պայքարում էր կոմունիստական շարժման դեմ տերրորիտական մեթոդներով: Այսօր թե՛ այդ յերկրները քանակն և աճել, և թե՛ պայքարի մեթոդներն են ավելի բարբարոսական դարձել: Յեվ հենց այս մեկն արդեն վկայում և կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի խորացման ու սրման և այն պայմանների հասունացման մասին, վորոնցից աճում և հեղափոխական ճգնաժամը: Համարյա բոլոր կապիտալիստական յերկրներում այս կամ այն ձևով ուղիազծվել և «վերնախավերի» իր ազգային ճգնաժամը, վոր Չինաստանի ու Իսպանիայի բացառությամբ դեռևս չի հասել հեղափոխության, բայց իր հետևից բերել և բուրժուական բոլոր քաղաքական կուսակցությունների ֆաշիզացիան, ներառյալ նաև սոցիալ-դեմոկրատիան: Միևնույն յերկրներում, ինչպես Գերմանիան, նա հասել և ֆաշիստական դիկտատուրայի հաստատման:

Ինչո՞ւ տեղի ունեցավ այս: Այս տեղի ունեցավ այն պատճառով, վոր պրոլետարական հեղափոխության ուժերը դեռևս չեն հասունացել, իսկ համաշխարհային բուրժուազիան, հաշիվ առնելով ռուսական բուրժուազիայի պարտության դասերը 1917 թ. Հոկտեմբերին, իր ամբողջ ուժով հարվածում և պրոլետարիատին այն պահին, յերր նա դեռևս չի կարող ընդունել վճռական ժարար: Պրոլետարական հեղափոխության ուժերը կապիտալիստական ա-

ռանձին յերկրներում ժամանակավորապես ավելի թույլ դուրս յեկան, քան բուրժուական ռեակցիայի ուժերը: Նրանք ավելի թույլ դուրս յեկան այն պատճառով, վոր սոցիալ-դեմոկրատիան պառակտեց պրոլետարիատին. այն պատճառով, վոր նա բանվոր դասակարգի հսկայական մասսայական կազմակերպությունները, վորոնք առանձնապես սաստիկ աճել եյին հեղափոխությունների ու պատերազմների առաջին տուրից հետո, յենթարկեց կապիտալի ծառայությանը. այն պատճառով, վոր իր հետեից գնացող պրոլետարիատի մի մասին նա սխտեմատիկ կերպով բարոյալքում եր՝ բուրժուական դեմոկրատիան, այսինքն բուրժուական դիկտատուրան պաշտպանելու իր կոչերով. այն պատճառով, վոր նա տոգ'ց բուրժուադիային գինաթափելու բանվոր դասակարգին, ինչպես այս յերևում ե Գերմանիայի ու Ավստրիայի որինակով: Իսկ այս պատակոված բանվոր դասակարգն դեմ եր կանգնում մոնոպոլիտական կապիտալին ու խոչոր հողատիրությանը, վորոնք ժամանակավորապես հաղթահարեցին իրենց ներքին հակասությունները ֆալստական դիկտատուրա հաստատելով և բուրժուական ռեակցիայի ուժերը համախմբելով մի հարվածային բողոքի մեջ նրանց սպառնացող պրոլետարական հեղափոխության հանդեպ: Բանվոր դասակարգի պառակտումն ունեցավ նաև այն կործանարար հետևանքը, վոր նա հսկայական չափերով թուլացնում եր նաև պրոլետարիատի ազդեցության ուժը պրոլետարական հեղափոխության ռեզերվների՝ գյուղացիության հիմնական մասսաների, քաղաքային մանր բուրժուադիայի ստորին խավերի ու ծառայողների վրա: Սրա շնորհիվ Գերմանիայում գյուղացիության, քաղաքային մանր բուրժուադիայի ու ծառայողների նշանակելի մասը տատանվեց բուրժուական ռեակցիայի կողմը:

Մի չարք տարիների ընթացքում սոցիալ-դեմոկրատիան ԽՍՀՄ պրոլետարական հեղափոխության ու սոցիալիստական շինարարության դեմ մղած իր քայքայիչ պրոպագանդով նախապատրաստում եր այդ խավերի, թող վոր ժամանակավոր, բայց և այնպես ճոճումը գեպի աջ: Մյուս կողմից՝ ճգնաժամն ակտիվացնում եր այն խավերին, վորոնք մինչև ճգնաժամը միայն հանդիսանում եյին

բուրժուական դիկտատուրայի քվեարկող մեքենան: Մինչև 1914—1918 թ. թ. համաշխարհային պատերազմը մանր խանութպանը դրադիում եր իր վաճառասեղանով, ակտիվորեն չխառնվելով մեծ քաղաքականությանը, նրա վորդին՝ Բեռլինի ուսանողը վարժվում սուսերամարտության մեջ և յերազում եր դառնալ պրոեսական պետական ապարատի կոլեգիական ասեստոր. մանր արհեստանոցատերը շտապում եր վեր բարձրանալ կապիտալիստական յերարխիայի աստիճաններով, ժամանակ չկորցնելով նրա համար անպտուղ քաղաքական խոհերի վրա. գերմանական կուլակը կապիտալիստական իրավակարգի հենարանը հանդիսանալով, մինչև յատակն եր սուզում մանր գյուղացիներին: Կապիտալիզմի ճգնաժամը խախտեց այս խավերի տնտեսական դրությունը: 1933 թվին նրանք դրված եյին մի հարցի առջև, թե ո՛ւմ հետեից դնալ:

Սոցիալիզմն այլևս մի վերացական իդեալ չե, վորպիսին նու եր մինչև 1914 թ. պատերազմը: Սոցիալիզմն ու կապիտալիզմը, — սրանք համաշխարհային յերկու մարտնչող սխտեմներ են, վորոնց միջև ընտրություն պիտի կատարել: Յեվ ամենուրեք կապիտալիտական յերկրներում դասակարգերն անում են իրենց ընտրությունը: Ընտրություն են անում կապիտալիստական ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատն ու միլիոնավոր աշխատավորները, ընտրություն են անում և մյուս դասակարգերը: Խանութպանը չի ուզում «ծառայող» դառնալ պրոլետարական դիկտատուրայի ժամանակ, վորովհետև Հերբելը խոստացել ե նրան հավերժացնել նրա դրությունը ունիվերսալ վաճառատները փակելով. կուլակը չի ուզում լիկվիդացիայի յենթարկվել իբրև դասակարգ, վորովհետև նա հույս տալի հասարու (ռանտյե) դառնալ կապիտալիզմի ժամանակ. արհեստանոցատերը չի ուզում բանվոր դառնալ ձեռնարկության մեջ, վորովհետև նա ուզում ե կրել Կրուպպի ու Տիսսենի գործածված սերթուկը: Յեվ Բեռլինի ուսանողը, Պլեյելի ժամանակների քիշինեյան ջարդարարի նման, դուրս ե նետում Վեդդինգի բնակարանների բանվորության բարձերի բմուլը, վորովհետև Հերբելսը նրան ստել ե, վոր նա ամեն որ խոդի միս կուտի, յեթե բանվորն ու նրա յերեխաներն ամեն որ հաց չուտեն:

Յեւ վ կործանվող դասակարգերի այս դադանացումն այնքան ավելի յն սաստկանում, վորքան սրվում է դասակարգային պայքարը կապիտալիստական յերկրներում, վորքան արագ է համաշխարհային պրոլետարիատը թե՛ կապիտալի դեմ մղած իր պայքարով և թե՛ առանձնապես ԽՍՀՄ սոցիալիստական շինարարության հսկայական հաջողութուններով պրոլետարական հեղափոխության կողմը նվաճում դյուղացիության, քաղաքային չքավորության ստորին խավերը, ծառայողների ստորին կատեգորիաները և ինտելիգենցիայի լավագույն մասը:

Բուրժուազիայի բանակում տեղի ունեցող ներքին կռիվը, վոր ուղեկցվում է բուրժուական դեմոկրատիայի սնանկացումով, արդեն կապիտալիստական մի շարք յերկրներում վերածում է համադաշին ճգնաժամի, այսինքն այնպիսի ճգնաժամի, յերբ մասսաների կուտակված դժգոհութունն ընթանում է վոչ թե Փաշլովի հուժով, այլ ուղղվում է կապիտալիզմի հենց սխտեմի դեմ: Թե՛ բուրժուական իշխանության սկսվող քայքայումը, թե՛ համադաշին հեղափոխական հասունացող ճգնաժամի տարրերը հենց այն հիմնական հատկանիշներն են, վոր հատուկ են ներկայիս ընթացիկ մոմենտին, վորոնք այս մոմենտը տարբերում են այն դրությունից, վորի մեջ պտնվում եր կապիտալիզմը համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի շրջանը մտնելուց առաջ:

1929 թ. Կիյվի X պլենումի ժամանակ մենք հեղափոխական վերելքի աճումը չափում եյինք գործադուլների, քաղաքական ցույցերի քանակով, իրրե կապիտալիզմի սրվող դրության առավել տիպիկ ցուցանիշների: Յեւ հենց այն պատճառով, վոր այս ժամանակից սկսած հեղափոխությունն առաջ է գնացել, և վոչ թե հետ, այսօր, 1934 թ. դասակարգային շիկացած հակասությունների մոլորման մեր չափադիզող դրմիջը վոչ միայն գործադուլներն են ու ցույցերը, այլև հեղափոխական ճգնաժամի մյուս տարրերի աճումը կապիտալիստական ամեն մի առանձին յերկրում:

Հեղափոխական ճգնաժամի աճումն անհամաչափ է տեղի ունենում առանձին յերկրներում, կապիտալիստական սխտեմի առավելապես ուժեղ ողակներում՝ ՀԱՄՆ-ում, Ֆրանսիայում ու Անգլիայում՝ այսպես կոչված բուրժուական դեմոկրատիան դեռևս ամբողջովին չի սնանկացել: Այստեղ բուրժուազիայի համար դեռևս ամբողջովին չի վերացել բանվորական արխտոկրատիայի վերնախավը կաշառելու հնարավորությունը: Այստեղ բուրժուազիան դեռևս կարող է միջև հեղափոխական մեծ ցնցումները թույլ տալ իրեն դեմոկրատիայի և բուրժուական կուսակցությունների պայքարածնության ճլորթու խաղի շոյությունը: Շարժումն այստեղ առերևույթ տնտեսական բնույթ է կրում, լայց յերբեմն այնպիսի փոթորկահույզ ձևեր է ընդունում, վորոնք հիշեցնում են ցարիզմի շրջանի մեր ուսանական գործադուլներն ու ցույցերը:

Ֆրանսիայում, որինալ, Լիւում ու Ստրասբուրգում նա ուղեկցվում է բարիկադների կառուցումով:

Վերցնեք ՀԱՄՆ: Տասնյակ և հարյուր հազարավոր ջուհակներն ու հանքագործների մասսայական գործադուլները 1931—1932 թ. թ. ընթացքում: 1933 թ. առաջին կիսամյակում գործադուլային շարժումը թե՛ գործադուլավորների քանակով և թե՛ կորցրած օրերի քանակով հասնում է 1919 թ. ոեկտրդային մակարդակին: Նույն ՀԱՄՆ-ում 1932 թվի Ֆեբրեարական շարժումը, վոր ընդգրկեց 11 նահանգ և մեկ միլիոնից ավելի Փեմեր, դայրացած Փեմերները ողակում են քաղաքները, գործադուլներ են հայտարարում, կանգնեցնում են սլարեն կրող ալտոշարքերը: Միևնույն ժամանակ՝ պատերազմի նախին մասնակիցների մասսայական շարժում, վետերանների արշավ դեպի Վաշինգտոն և գործադուլների մի շարք արշավներ:

Բայց ահա Անգլիան՝ ավելի թույլ մի ողակ իմպերիալիստական շղթայի առավել ուժեղ ողակների մեջ: Անգլիան, աշխարհի ամենապահպանիղական այս յերկիրը, վորտեղ 1933 թ. կոմունիստներին դատում են 1350 թվի թագավորական եղիկտեղի հի-

ման վրա, արդեն մի քանի տարի անընդհատ տեղում է։ Արդեն 1926 թ. ընդհանուր գործադուլը ցույց տվեց, վոր Անգլիայի բանվորական շարժման մեջ մեծ տեղաշարժեր են կատարվում անգլիական բանվորական արևմտեկրատիայի արստոյալ դրության իսխաման առնչությամբ։ 1931 թ. աշնան անցքերն այս պրոցեսների դարգացման յերկրորդ գլուխն էյին։

Դուք, ընկերներ, հիշում եք այս անցքերի հիմնական մոմենտները. 1931 թվի ամսոր համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի բրման հետեանքով պետական սնանկացման նախադռնը կանդնած բանվորական կառավարությունը 10 տոկոսով իջեցրեց բոլոր պետական ծառայողների ոռնիրը։ Մասսաներն արձագանքեցին սրան հսկայական շարժումով, վոր հիշեցնում էր չարտիզմի լավագույն որերը։ Յուլց են անում բանվորները, գործադուրկները, պետական ծառայողները, փոստային աստիճանավորները, մոնիցիյալ հիմնարկների աշխատողները, ուսուցիչները և այս ամենին իբրեւ լրացում՝ Եւրոյիսկ անգլիական «բորբինները», վորոնք իրենց ուտինե մահակները մի կողմ են դրել մինչև ավելի աուրյա պրոգայիկ որերը։ Եարժումն տարածվում է քաղաքից քաղաք—Լոնդոն, Գլազգո, Լիվերպուլ։ Սնպտեմբերի 14—ին Ինվերգորդոնում տեղի յե ունենում այն, ինչ Անգլիան չի տեսել իր վողջ պատմության ընթացքում. նրա նախատորմը՝ բրիտանական իմպերիալիզմի պարծանքը, նրա ծովային հզորության զենքը, հրաժարվում է մարտական հրամանը կատարելուց։ Ի՞նչ է սա, ասպտամբությո՞ւն։ Վո՞չ։ Սա դեռևս բացահայտ ասպտամբություն չէ։ Նավագները նալի տախտակամածի վրա նստած ծխում են ծխամորժ. սպաների յերեսին մեղմորեն սուրում աղղային հիմնը և կոկորդի ամբողջ ուժով յերգում «կարմիր դրոշակ»։ Նավատորմը մի քիչ բարձրացավ,— իր արժեքի քաղորդի չափով բնկավ ֆունտը... Նավատորմը հանդարտվեց, բայց ֆունտը միայց այս սահմանի վրա։

Անգլիական բուրժուազիան ժամանակավորապես հաղթահարեց նավատորմի ղեգոհությունը։ 1931 թվի անցքերը դեռևս այսպես կոչված բուրժուական դեմոկրատիայի ճգնաժամ չստեղծեցին։ Բայց շարժումն Անգլիայում այնպիսի չափեր ընդունեց, վոր յեր-

կիրը դռնվում էր համաղղային հեղափոխական ճգնաժամի նախորդակին։ Այդ ժամանակից սկսած շարժման թափը մի քիչ թուլացավ, բայց նա չէր դադարում նաև 1932 թ., Լոնդոնում, Բելֆասում ու Բիրկենհեմում վերածվելով հարյուր հազարների ցույցերի։ Նա չէր դադարում նաև 1933 թվին։ Յեւ այսօր նա կրկին բարձրանում է վոչ միայն անգլիական բանվորների համար այնպիսի ասուլի միջոցի շուրջը, վորպիսին կարիքավորության ստուգումն է, այլև Անգլիայում մտցվող հարկադրական աշխատանքի ճամբարների և մունիցիպալիտետներից գործադուրկներին նպաստ բաշխելու իրավունքը խլելու շուրջը։ Բայց Անգլիան Կուրա չէ և վոչ էլ Զիլի։ Նա իշխող պետություն է համաշխարհային իմպերիալիստական սխտեմում։ Նրա թափահարումը վճռական նշանակություն կունենա կապիտալիստական սխտեմի հեղափոխական ճգնաժամի հասունացման տեմպն արագացնելու համար։

Այնուհետև, վերցրեք կապիտալիստական աշխարհի այն մասը, վզրոեղ արդեն կամ հաստատված է ֆաշիստական դիկտատուրա, կամ Գերմանիայում, ֆաշիստական դիկտատուրա հաստատվելու աղեկեցության տակ արագ տեմպով տեղի յեն ունենում ֆաշիզացման պրոցեսներ։ Այստեղ, ինչպես ասված է ԿիԳԿ 13-րդ պլենումի թեզիաներում. «կապիտալիստներն արդեն իվիճակի չեն իրենց դիկտատուրան պահպանելու պարլամենտարիզմի և աուհոտարակ բուրժուական դեմոկրատիայի հին մեթոդներով» և «հարկադրված են սրա հետեանքով անցնելու բացահայտ տերրորիստական դիկտատուրայի»։ Բայց ֆաշիստական դիկտատուրայի անցնելով բուրժուական իշխանության ճգնաժամը չի վերանում,— նա խորանում է։ Վոր դերմանական ֆաշիզմը լիկվիդացիայի յենթարկեց Վեյմարի սահմանադրությունը, դրանով նա չվերացրեց բուրժուական իշխանության ճգնաժամը Գերմանիայում։ Գերմանական ֆաշիզմը գործում էր Կոկորդի Տրիչկա գործող անձնավորության սկզբում։ Բուրժուական դիկտատուրայի ցած ջնկնող բաճկոնն ամբողջնելու համար նա ստիպված էր կտրել նրա սոցիալական փելչերը։ Յեւ այստեղ բան այն չէ միայն, վոր վոչ արիական ծագումով բուրժուալիայի մի մասը և կաթոլիկ տերոեղները Գերմա-

նկայում անցնում են Փաշիգմի ոսկոյիցեայի դերքերը: Բուրժուա-
կան դիկտատուրան, աքացի տալով սոցիալ-դեմոկրատիայի մեջ-
քին, ռուսական ցարիզմի նման, վոր մերժում էր լիբերալների ու
կադետների ոժանդակութունը, նեղացնում է իր մասսայական
պատմանդանը և ավելի դրոշմում դեպի անդունդը:

Այս յերկրներում Փաշիգմը տերրորիստական դիկտատուրայով
ժամանակավորապես կասեցնում է մասսայական մեծ շարժումների
պոթիկումը: Յեւ վայելում են հայերի, Նույն Գերմանիայում դոյու-
թյուն ունեն հեղափոխական յելույթներ, վորոնց նշանակութունը
հարյուրապատիկ ավելի մեծ է, քան այն յերկրներում, վորտեղ
շարժումը կրում է լեզալ ձևեր:

Լեհաստանում Փաշիստական դիկտատուրան այլևս չի կարող
դադարեցնել դորժադուլային շարժման անընդհատ աճումը, վոր
անչեղ ընթացքով դիմում է դեպի ընդհանուր դորժադուլ Լեհաս-
տանում: Նա չկարողացավ կասեցնել վոչ 1931 թ. դյուդացիական
ապստամբութունն Արևմտյան Ուկրաինայում, վոչ 1932 թ.
հարյուր հազարավորների ապստամբութունը Կրակովի հասան-
գապետության մեջ, այսինքն բուն Լեհաստանում: Մի ինչ-վոր
փոքրիկ Հունտտանում բուրժուազիայի այս տարվա մարտի 6-ի
փորձը հաստատելու դեներալ Պրաստորիսի Փաշիստական դիկտա-
տուրան, 24 ժամում խափանվում է Աթենքի փողոց դուրս յեկած
բնակչության միջոցով: Իր դոյության տաս տարում իր ապարատն
ամբողջած իտալական Փաշիստական դիկտատուրան չի կարողա-
նում արգելք հանդիսանալ վոչ դորժադուլների շարժմանը, վոչ
դյուդացիական բատրակների դորժադուլներին, վոչ ռազմա-
կան նախահանդիստ Սպեցիայի դորժադուլին: Ռուսիական սի-
դուրանցիայի բոլոր դիվահարություններն անդոր դուրս յեկան
Բուքարեստի ռումինական Լեհան կասեցնելու համար, վոր այս
տարվա փետրվարին ուղեկցեց 500 հոգու զնգակահարությամբ և
2 հազ. ապստամբ յերկաթուղայինների ձերբակալությամբ: Յեւ
արդեն այս առանձին դուրս պոկված փառերը պարզ պատկերա-
ցում են տալիս այն մասին, թե վորքան պայթուցիկ նյութ է կու-

տակում Փաշիգացող յերկրներում և Փաշիստական դիկտատուրայի
յերկրներում:

Այնուհետև վերցնենք կապիտալիստական սխտեմի ամենա-
թույլ ողակները: Ի՞նչ ենք տեսնում մենք այտեղ: Հեղափոխու-
թյուն Չինաստանում և Իսպանիայում: Բայց Չինաստանի հեղա-
փոխությունը, սա հեղափոխություն է մի հոկայական յերկրում,
վորտեղ խաչածեղ են իմպերիալիստական սխտեմի բոլոր հակա-
դությունները: Շղթայի այս ողակի ճեղքումը տատանում է իմ-
պերիալիզմի համաշխարհային ամբողջ սխտեմը: Իսկ այս ճեղքու-
մը սկսվեց խորհրդային Չինաստանի դոյացումից, վորի ուժերն
աճում ու ամրանում են որեցոր: Խորհրդային Չինաստանը,—դա
իմպերիալիզմից ճզմված դադութների ու կախում ունեցող յերկր-
ների վաղվա որն է:

Իսպանիա: 1931 թ. ապրիլի 14-ին ելի մի թաղ է թռչում միա-
պետի գլխից և ընթանում աղբարկղը: Անգլիայի այսպես կոչված
բանվորական կառավարությունը պետք յեղած դեպքում ուղապոր-
ծելու համար կանխատեսներն իր մոտ է քաշում սնանկացած պա-
կակիր Ալֆոնս XIII-ին: Վոտքի կանգնած բանվորների ու դյուդա-
ցիների ուսի շարժումով չուռ է գալիս ռազմատերրորիստական
դիկտատուրան, դեմոնական ու իտալական Փաշիգմին ցույց տա-
լով նրանց վաղվա որը:

Հնդկաստան: 1930 թ. նոյեմբեր: Փեշվար, վորտեղ բնիկ
դինվորներն իրենց հրացանները հետ դարձրին անգլիական սպանե-
րի դեմ: Նույն թվին ապստամբություն Ծոլապուրում: Դադալը
միջանի որ գտնվում է բանվորական միությունների ձեռքին:
Ամբողջ 1932 թվին—դյուդացիական անընդհատ ապստամբություն-
ներ Բիրմայում, Միացյալ պրովինցիաներում, Բենգալիայում:
1933 թվին դյուդացիական ապստամբությունները շարունակվում
են:

Մյուս ցամաքում—Լատինական Ամերիկայի յերկրներում:
1931 թ. սեպտեմբեր: Չիլի—ռազմական նախադրմի տարերային
ապստամբություն: 1932 թ. հուլիս—խորհուրդների ստեղծում
Նույն Չիլիում, վորոնք դիմացան 11 ու: 1933 թ. ուղիստա—տգու-

տոսի 1-ի հակապատերազմյան ցույց շարժում Կուբայում, վոր վերածում է ընդհանուր գործադուլի ու հեղափոխության և այլն:

Ինչն է խանդավառում գաղութների ու կախում ունեցող իրավունքների չհանդարտվող շարժումներին, վորտեղ հասունացել են հեղափոխական ճգնաժամի որոշակիորով նախադրյալները, վերածվելու գաղութային հաղթական հեղափոխության: Խանգարում են այս յերկրների կոմունիստական կուսակցությունների թուլությունն ու յերիտասարդությունն, դավաճանական նացիոնալ-ոնֆորմիզմի ղեկուս պահպանված ազդեցությունը և ամենից առաջ համաշխարհային իմպերիալիստական սխտեմի հրեշավոր ճնշումը, վոր կիրառում է ճնշման այնպիսի յեղանակներ, վորոնք իրենց մեջ միացնում են միջնադարի տաճանները, ինկվիզիցիայի խարույկները նորագույն տեխնիկայով հանդերձ՝ ողից ոմբակոծելով, դադեր գործածելով և այլն: Յեթե չլիներ իմպերիալիզմի այդ հրեշավոր ճնշումը, ամբողջ Չինաստանը վաղուց խորհրդային կյիներ և Հնդկաստանը դուրս կընկներ բրիտանական իմպերիալիզմի սխտեմից:

Բայց, ընկերներ, կապիտալիստական առանձին յերկրներում արդեն սկսում է տատանվել նաև այն ղինված ուժը, վորի վրա հենված կառավարող դասակարգերը փորձում են արգելակել մասսաների հեղափոխական շարժումը: XVI համագումարից հետո անցած 3 1/2 տարիները բնորոշվում էյին բանակներում տեղի ունեցող խմորումներով, վորոնք առանձին վայրերում ընդունում էյին բացահայտ ապսամբություն ձև: Ավելի ու ավելի հաճախակի յեն դառնում այն դեպքերը, յերբ ղինվորները յեղբայրանում են գործադուլավոր բանվորներին: Այսպես եր Ֆրանսիայում, այսպես եր Բելգիայում՝ Բորինաթի հանքագործների գործադուլը ժամանակ, այսպես եր և մյուս յերկրներում: Կթվարկեմ միջանի առանձին դեպքեր:

Ճապոնիա: Հարձակում Շանհայի վրա 1932 թ. փետրվարին: Ճապոնական լրագրերը, կորցնելով ծիծաղելիության զգացումը, հաղորդում են, թե Չապեյի տակ մոտ 600 ճապոնական ղինվորներ ու նավաստիներ այնքան են «կարոտել հայրենիքին», վոր

հարկ ղդացվեց նրանց չտալ տեղափոխել Տոկիո: Այժմ Մանջուրիայի ճապոնական ուղևորացրոն բանակից մոտ 260 ղինվոր և սպա գտնվում են դատի տակ, մեղադրվելով «վտանգավոր մտքերի» համար:

Բուլղարիա: 1933 թիվ: Կոմունիստական ռադական կադմակերպության մասնակցած 50 ղինվորի մահավճիոր: Դատավարությունները շարունակվում են 1934 թվին:

Շվեյցարիա: 1932 թվի նոյեմբեր: Անդորր ժրնեփում, Ադդերի Լիդայի ռեզիդենցիայում, սքանչելի ռթներբի ու կայուն ժրանկի քաղաքում ցույց ցրելու համար հանված ղինվորների յեղբայրացում բանվորների հետ, ղինվորների չտալ վերադառնալի հետ, ղորանոցները և այնտեղից սպաների ղհոսցրում համադարկեր մոտեցող ցույցի վրա: 12 սպանված, 65 վերավոր:

Շուլանդիա: 1933 թվի փետրվար: Իմպերիալիզմի ու դաստնների սահմանագլխին՝ Սուբարայում յերկարատե հուղմունքներ ինդոնեզիայում տեղափորված հոլանդական նավատորմի անձնակազմի մեջ, 1933 թվի փետրվարի 5-ին ռադական խոսարացում հաճախով «Յոթ Նահանգները» վերադադրում են «Պոտլոմեններ» դյուցազներգությունը: Մնացած նավերի ղորախմբերի բացահայտ համակրանքի հանդեպ դեպի սպստամբ նավագները հոլանդական կառավարությունը սեփական հաճախովի վրա կատարում է ողածովային պատերազմի արյունահեղ փորձ:

Ընկերներ, թող վոր այս շարժումները ղնուս հասցրած չլենեն հաղթություն: Բայց չե՞ վոր առանց «Պոտլոմենների» «Այրուս» յել չեր լինի: Այսպիսի շարժումների որինակով աճում ու ամրանում են կոմունիստական կուսակցությունները, հեղափոխում ղիտությունը սովորում են ամենայն մասունները, և սովորում են ստանձին արագությունը, վորովհետև ամժմ կապիտալիստական յերկրներում 1905 թ. «Պոտլոմենից» ճախարհն ավելի չուս և հասցնում 1917 թվի «Այրուսին», քան այս տեղի ունեցավ ցարական Ռուսաստանում:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐՈՒՄԱՆ ՆԵՐԿԱՅԻՍ ՄԱԿԱՐԴԱԿԸ

Յեթե ամբողջելու լինենք համաշխարհային հեղափոխական շարժման ներկա կացութիւնն առաջ պետք է անել հետեւյալ յեղրակացութիւնները:

Նախ և առաջ առկա յե կապիտալիստական սխտեմի այնպիսի խարխլածութիւնն նրա թույլ ողակներում, վոր այդ յերկրներից մեկում հաստեանում է, մյուսներում արդեն հաստեանացել է «վերնախաւերի» ճշմարտութիւն և սկսում է վերաճել համաղղային հեղափոխական ճշմարտութիւն: Բայց դեռևս չկա կապիտալիստական ամբողջ սխտեմի այնպիսի խարխլածութիւն, վորը ստեղծեր իմպերիալիստական շղթան նրա թույլ տղակներում անմիջականորեն ճեղքելուն նպատակով պայմաններ: Բուրժուազիայի քաղաքական դերիչխանութիւնը խախտվում է, բայց անհամաչափ: Նա առայժմ ամենից քիչ է խախտված ՀԱՄՆ-ում, Ֆրանսիայում և մասամբ Անգլիայում, ամենից ավելի՝ գաղութներում և Ֆաշիստական յերկրներում: Ֆաշիստական դիկտատուրայի հաստատումը հանդիսանում է մի միջանկյալ կայան հեղափոխական ճշմարտութիւն հետագա հաստեանացման մեջ:

Յերկրորդ, ընկերներ, առկա յե մասսաների այնպիսի խոր դժգոհութիւն, այնպիսի վրդովմունք նրանց կապիտալիստական ստրկութիւնից, վորն արդեն այսօր սպառնում է բուրժուազիային տապալելու նրա դիկտատուրան: Մյս դժգոհութիւնն արտահայտվում է անհամաչափ, տարբեր ժամանակներում, հեղափոխական շարժման ամենաբազմազան ձևերով՝ Գերմանիայի մանր, ցածր ու ցրվի ցույցերից ու տնտեսական գործադուլներից մինչև գաղութների պարտիզանական պատերազմը, մինչև բանակի հուզմունքներն ու բացահայտ զինված ապստամբութիւնները: Սակայն կապիտալիստական յերկրների ճնշող մեծամասնութիւնն մեջ հարկադրանքի պետական սպարաւոր դեռ այնքան խախտված չէ, բուրժուական դիկտատուրայի մասսայական սթաւմանդանն անքան խորտակված չէ, իսկ մասսայական հեղափոխական շարժումը

դեռևս այնքան ուժեղ չէ, վոր նա կարողանա բացահայտ կերպով ճեղքել ու ներս մտնել բուրժուազիայի տառանկել սկսած զինված ուժի ավիւնների վրայով ու ավիւնների միջով: Սրա հետեանքով բուրժուազիան տերրորիստական միջոցառումներով խորացնում է մասսաների դժգոհութիւնը, բայց հենց սրանով նա պայմաններ է ստեղծում հակայական ուժեղութիւնն պայթիւնների համար, վորոնք ամեն րոպե կարող են արագացնել հեղափոխական ճշմարտութիւն ամման տեմպը: Հեղափոխական պայթիւնների «անսպասելիութիւն» ու «անակնկալութիւն» այս մոմենտը հանդիսանում է ներկայիս ամբողջ իրադրութիւնն բնորոշ առանձնահատուկ դիմը:

Յերրորդ՝ ամենուրեք առկա յե կոմունիստների ակտիւ մասնակցութիւնը մասսաների հեղափոխական շարժման առաջին շարքերում: Մի շարք դեպքերում առկա յե կոմունիստիկութիւնների ինքնուրույն դեկաւարութիւնը հեղափոխական շարժումներին նկատմամբ: Բայց կոմունիստիկութիւնները դեռևս այնքան չեն աճել քաղաքականապես ու կադմակերպորեն, վորն ապահովեր մայրերկրներում սոցիալ-դեմոկրատիայի, իսկ գաղութներում՝ նացիոնալ-ուֆրոնիզմի մեկուսացումը, վորոնք հանդիսանում են մասսաների հեղափոխական շարժման գլխավոր արգելակը: Կապիտալիստական յերկրների ճնշող մեծամասնութիւնն մեջ կոմունիստները դեռևս չեն նվաճել բանվոր դասակարգի մեծամասնութիւնը: Մի շարք կապիտալիստական յերկրներում կոմունիստներն արդեն պրոլետարիատին հեղեմոնիայով առաջ են տանում գլուղացիութիւնն նշանակելի մասը, ինչպես, որինակ, Բուլղարիայում, Լեհաստանում, Հոստելով արդեն Չինաստանի մասին, բայց նրանք բոլոր կապիտալիստական յերկրներում դեռևս չեն հասել այս հեղեմոնիային քաղաքի ու դպրոցի աշխատավորութիւնն նշանակելի մասին նկատմամբ:

Իսկ այս բոլորը միտին վերցրած վկայում է, վոր համաշխարհային կապիտալիստական սխտեմի հեղափոխական ճշմարտութիւն ամենագլխավոր պայմանները դեռևս առկա չեն, վոր պրոլետարիական հեղափոխութիւնն ուժերը դեռևս հաստեանացած չեն առանձին կապիտալիստական յերկրներում մեծական մարտ տալու համար:

Յեւ չենց այս պատճառով, վոր հեղափոխական ճգնաժամի այս սլաքաններն առկա չեն, բայց նրանք հասունանում են ամեն ամիս և ամեն օր, բուրժուազիան շտապում և արձակելու պատերազմի ֆուրիային, վորպեսզի յեւթ գոնի նրան խեղդող հակասություններէց: Յեւ չենց այս պատճառով, վոր պրոլետարական հեղափոխութեան ուժերը դեռ չեն հասունացել առանձին կապիտալիստական յերկրներում, բայց նրանք հասունանում են ամեն օր և ամեն ժամ, բուրժուազիան, իր թիկունքը պատրաստելով պատերազմի համար, շղթայից արձակում և ֆաշիզմի ֆուրիային:

II

ՊԱՏԵՐԱԶՄ, ՖԱՇԻԶՄ և ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՊՈՆԻԱՆ ՅԵՎ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ՝ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄԻ ԽՈՐՏԱԿՄԱՆ ՖԱԿՏՈՐՆԵՐ

Բայց իմպերիալիստական պատերազմն ու ֆաշիզմը միմիայն իմպերիալիստական հակասությունների սրման ու կապիտալիզմի քայքայման արդյունք չեն: Նրանք իրենց հերթին, ինչպես իր դեկլոցման մէջ ընդգծեց ընկ. Ստալինը, եւ ամէլի խորացնում են կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամը, եւ ամէլի շուտ են քայքայում կապիտալիստական սիստեմը: Նրանք արդեն քայքայումով բռնիաժ այս սիստեմի մէջ եւ ամէլի շուտ են մտցնում քառսի ու անկարգութեան տարրեր:

Աշխարհի յերկու ամենաուժեղիւ կառավարութիւններ— Ճապոնիան ու Գերմանիան—այժմ հանդես են գալիս իրրեւ կապիտալիստական սիստեմի խորտակման որչեկտիւ ֆակտորներ, վորոնք իրենց ամանաշուրիստական հակահեղափոխական քաղաքականութեամբ արագացնում են հեղափոխական ճգնաժամի հասունացումը: Այսօրվա Ճապոնիան ու Գերմանիան, —սրանք համաշխարհային բուրժուական ռեակցիայի հարվածային բռունցքն են: Ճապոնիան արդեն դարձել է ժանդարմ Հեոսիոյ Արեւիքում, ֆաշիստական Գերմանիան ուղում է դառնալ կապիտալիստական

իրավակարգի ժանդարմը Յեւրոպայում: Ճապոնիայի ու Գերմանիայի յերկու կառավարող կլիկներն եւ հանդես են գալիս իրրեւ խաչակիրներ ընդդէմ համաշխարհային բոլշևիզմի, Փաշիստական մտրակն ու կացինը հակադրելով խորհրդային մուրճ ու մանդաղին: Յերկու կառավարութիւնն եւ եքսպանսիա յեն ուղում ի հաշիւ ԽՍՀՄ, յերկուսն եւ միատեսակ միջոցներով պայքարում են «վտանգավոր մտքերի» դեմ, յերկուսն եւ կապիտալիստական աշխարհը քաշ են տալիս ու մտցնում այնպիսի ամանաշուրաների մէջ, վորի համար ստիպւած կլինի պարտահառույց լինել կապիտալիստական բոլոր յերկրների բուրժուազիան:

Համաշխարհային պատմութեան ամբողջ վորճը ուսուցանում է, վոր ամենաուժեղիւ կառավարութիւններն ամենից հաճախ նախապատրաստել են ամենամեծ հեղափոխութիւնները: Ռուսական ցարիզմն իր արյունոտ հալածանքներով չվճնչացրեց հեղափոխական բանվորական շարժումը, բայց նա մասսաների մէջ այնպիսի այրող ատելութիւն հարուցեց հին Ռուսաստանի իշխող դատակարգների դեմ, վոր նրա հետեանքները մինչև այժմ կրում է վողջ կապիտալիստական աշխարհը: Յարիզմը նոյնպէս, գերմանական ֆաշիզմի նման, ջախջախում էր բանվոր դասակարգին ու բոլշևիկներին, մինչդեռ բոլշևիկները բանվոր դասակարգի զլուխ ամցած ջախջախեցին ցարիզմը (ծափահարութիւններ):

Ռոյզբեմսն.— ճիշտ է:

Մամուլիսի.— Յարիզմը, ճիշտ այնպէս, ինչպէս և իմպերիալիստական Ճապոնիան, ուղում էր հեղափոխութիւնը խափանել պատերազմներով, բայց 1905 և 1917 թ.թ. հեղափոխութիւնները խափանեցին ցարիզմի պատերազմները: Յարիզմը, այնպէս, ինչպէս և Ճապոնիան ու Գերմանիան, ուղում էր դառնալ կապիտալիստական իրավակարգի ժանդարմը, բայց պրոլետարական հեղափոխութիւնն աշխարհի ամենաուժեղիւ ու հետամնաց յերկիրը դարձրեց սոցիալիստական իրավակարգի մեծ պահակը (ծափահարութիւններ):

Ճապոնիայի ռազմական կլիկը պատերազմ է ուղում ԽՍՀՄ դեմ, վորովհետեւ հասունանում է Ճապոնական բանվորների ու գյուղացիների:

դացիների հեղափոխութեան սպառնալիքը: Իմպերիալիստական ծառայութեան ծախսերը են նրա ներքին հակասութիւնները:

«Այժմ, ինչպէս ամպրոպից առաջ ամբողջ յերկինքը պատած են ամպերով: Անդորրութիւնն փոթորկից առաջ—հայաստանի ե գեներալ Արապին 1933 թվին հոկտեմբերին. ուղեական մեծ գործաշարժերից հետո տված ինտերվյուի մեջ: Յեւ այս ամպերը ճապոնական զինվորականութիւնն ուղղում է ցրել ԽՍՀՄ սահմաններին մոտ թնդանութեան համադարկերով: Խորհրդային Միւթեան խաղաղութեան հաստատումն, անշեղ քաղաքականութիւնը, վոր այժմ ամբարնդվել է չհարձակման վերաբերյալ մի շարք պահտերով, Հյուսիսամերիկեան Միացյալ Նահանգների կողմից ԽՍՀՄ ճանաչումով, մինչև այժմ խափանում էր ճապոնական զինվորականութեան սրբոնկացիոն քաղաքականութիւնը: Բայց հակահեղափոխական ավանդույնի դուրկ է քաղաքական բանականութիւնից: Իմպերիալիստական ճապոնիայի հարձակումը ԽՍՀՄ վրա չի կարող հանվել որակաւորից:

Բայց ի՞նչ կնշանակեր ճապոնական իմպերիալիզմի հակահեղափոխական պատերազմը ԽՍՀՄ դեմ: Նա պատերազմ չէ Պեռուի ու Բոլիվիայի միջև, սա կապիտալիստական յերկու պետութիւնների պատերազմ չէ միմյանց դեմ: Սա կապիտալիստական ամենաուսուցիչ պետութեան պատերազմն է համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան հենարանի դեմ: Յեւ նա չի կարող շարժման մեջ չդնել համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխութեան բոլոր ուժերը:

Ընկնել 1914 թվին պատերազմի մասին գրել է, վոր նա Քեմպերայում ստեղծեց հեղափոխական սխուռացիա: Բայց 1914 թվին կապիտալիզմը պատերազմի մեջ էր մտնում վոչ 5-ամյա համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամից հետո, վորն իր կորուստնեքով արդեն ավելի շատ է նստել կապիտալիզմի վրա, քան 1914—1918 թ.թ. համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմը: Այսոր կապիտալիզմը մոտենում է իմպերիալիստական նոր պատերազմի արդեն բոնիմա՞ ընդհանուր ճգնաժամով, վորպիսին չկար 1914 թվին: Այսոր առանձին կապիտալիստական յերկրներում է

վորջ կապիտալիստական աշխարհում արդեն հասունանում են հեղափոխական ճգնաժամի տարրերը, վորպիսին աշխարհը չգիտեր 1914 թվին: Այսոր բուրժուազիան հեղափոխութեանից չի կարող փրկադրվել ունիթումներով, ինչպէս 1918 թվին նա փրկադրվեց Ալեքսանդրով ու Գիւրմանիայում: Այսոր բանվորական մասսաները կապիտալիստական մի շարք յերկրներում արդեն կատարել են Հիլֆերդինգի ու Ուոտո Բաուերի «դեմոկրատական սոցիալիզմի» փորձը: Այսոր մասսաները ֆաշիստական շարժման արշունոտ վորձով սոփորել են ըմբռնել հեղափոխական բոնութեան նշանակութիւնը: Այսոր կա լենինյան—ստալինյան Կոմունիստական ինտերնացիոնալ, վորպիսին չկար 1914 թվին (Յերկարաուս ծափեր):

Այսոր ճապոնիայի դեմ կանգնած է Խորհրդային Չինաստանի 350 հազարանոց կարմիր բանակը, վոր պատերազմի դեպքում կզլիսալորի 400 միլիոնանոց ժողովրդի շարժումն ընդդեմ իմպերիալիստական լծի (ծափահարութիւններ):

Այսոր կա ԽՍՀՄ—համաշխարհային պրոլետարիատի սպառնալիքն մասը:

Դիցուք, ընկերներ, թե պրոլետարական հեղափոխութեան ուժերն անբաւարար կլինեն, վորպիսի խանգարեն իմպերիալիստական պատերազմի բռնկվելուն: Դիցուք, թե առանձին կապիտալիստական յերկրներում այս ուժերն ավելի թուլլ են, քան բուրժուական ուսուցչայի ուժերը: Բայց ԽՍՀՄ հետ միացած այս ուժերի տեսակարար կշիռը հակայական չափերով կաճի միջազգային թատերարենմում: Իմպերիալիստական ճապոնիայի ԽՍՀՄ վրա հարձակվելու դեպքում ճապոնական հեղափոխութեան ուժերը,— սա միմիայն ճապոնական բանվորներն ու դյուղացիները չեն, սա միմիայն ճապոնական կոմունիստական կուսակցութիւնը չէ, այլ պլլուա ամբողջ միջազգային պրոլետարիատի ե ամենից առաջ ԽՍՀՄ սպառնալիքն մասին Կոմունիստները (ծափահարութիւններ):

Թող բուրժուազիան փորձի այսոր կապիտալիստական յերկրներում մասսաներին զինել այնպէս, ինչպէս նա նրանց զինում էր համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի վերջում,—

նա այն ժամանակ կհասկանա, թե կապիտալիզմի բախտի համար ինչ է նշանակում զինված ժողովուրդներ և թե ինչպես գիւլիած ժողովուրդներն արադացնում են հեղափոխական ճգնաժամի պարզացումը (ծափահարություններ) :

Թող ճապոնական ազմական կլիկը, ընկերներ, վորոշ հաջողությամբ բորբոքի այսօր ոսոսայական շովինիզմը: Բայց յեթե 1929 թվից սկսված ճապոնիայում ձերբակալված և 30 հազար մարդ «վտանգավոր մքերի» համար, յեթե անլեզալ «Սեկկին» — ճապոնիայի կոմկուսակցության կենտրոնական որդանը — լույս և տեսնում վոչ թե ժընեփում կամ փարեզում, ինչպես «Пролетарий»-ն և «Вперед»-ը այլ Տոկիոյում, յուրաքանչյուր 5 որում, ամսական 60 հաղ. տիրափով, յեթե չնայած կոմունիստների արյունահեղ սպանություններին Տոկիոյի ուսանողների խոչոր մասն իրեն համարում և կոմունիստ, յեթե կոմունիստական զաղապարները թափանցում են ավիացիոն բարձրագույն դպրոցը, յեթե ճապոնական պրեֆեկտուրաների հսկայական մասում գյուղական ուսուցիչները հանդես են դալիս իբրև կոմունիզմի կղմնակիցներ, յեթե գյուղացիական շարժումներն ընդգրկում են ամբողջ նահանգներ, ինչպես որինակ Տիտոբիում, ապա միանգամայն պարզ է, վոր այսպիսի թիկունքով հաջող պատերազմ չի մղվի, վոր այսպիսի թիկունքով կարելի չե պատերազմել Զան-Կայ-Շիի դեմ, բայց վոչ ափսոսել յերկրագնդի աշխատավորության հայրենիք իՍՍՀՄ դեմ (ծալներ. — «հիշտ ե» . ծափահարություններ) :

ԻՍՍՀՄ և համաշխարհային պրոլետարիատի հաղթանակը ծապոնիայի իմպերիալիզմի նկատմամբ կլի ի ճապոնական բանվորների ու գյուղացիների հաղթանակը ճապոնական միապետութան նկատմամբ, Արակիի, Միցուրիի ու Միցուրիի նկատմամբ, զաղութային հեղափոխության հաղթանակ Սալայում, խորհուրդների հաղթանակ ամբողջ Չինաստանում, մեռական հարված համաշխարհային ուսակցիային, վոր պրոլետարական հեղափոխությունների համար դուռ կբանա կապիտալիստական մյուս յերկրներում :

Բայց յեթե ճապոնիայի իմպերիալիստական կլիկը կապիտա-

լիզմի համար զայլափոխեր և փորում Պորտ-Արտուրի մոտ, ապա Փաշխատական Գերմանիան նրա տակը փորում և Յեվրոպայի կենտրոնում, Հոնոսի ափերին: Յեթե ճապոնիան պատերազմի զինամիտ և դնում իՍՍՀՄ դեմ, վորպեսզի պայթեցնի ուժերի հարաբերակցությունը պրոլետարիատի ու բուրժուազիայի միջև միջադային թառերաբեմում, ապա Փաշխատական Գերմանիան հեղափոխական պայթյունների համար հողը ականում և իր խի տան մեջ: Բայց այս տնից, վոր այժմ հիշեցնում և խելագարանոցը, բիկֆորդյան թելեր են ձգվում դեպի Յեվրոպայի բոլոր ծայրերը, Գերմանական բուրժուազիան Մոնակոյում տարված խաղացողի նման այժմ սեղանի վրա չե չպրտում իր վերջին կարտը՝ Փաշիզմը: Բայց այս կարտի մեջ նա դնում և վոչ միայն իր սեփական բախտը, այլև վողջ կապիտալիստական Յեվրոպայի բախտը: Այժմ նա լիակատար հիմունքով բառափոխելով Լյուդովիկոս XV-ի խոսքերը, կարող է ասել, «Հիտլերից հետո — թեկուզ չըհեղեղ»: Գերմանական Փաշխտներն ուղում եյին ամբողջ Յեվրոպան — փոտքի հանել բոլշևիկների դեմ, բայց նրանք առայժմ հասան այն բանին, վոր Ֆրանսիան ու Լեհաստանը, այն կռանն ու գնդանն, վորոնց միջև փոխված և Փաշխտական Գերմանիան, իմպերիալիստական նոր պատերազմի սպառնաց դ վտանգի հանդեպ հարկադրված են դառնալ իՍՍՀՄ կողմը, ժողովուրդների միջև խաղաղությունը պահպանող խակական հեղափոխական պահակի կողմը:

Այս ր Գերմանիան սնանկ մեկն է, Փաշխտների ձեռքով գրկված այն համակրանքից ու ոժանդակությունից, վոր ցույց եր տալիս համաշխարհային պրոլետարիատը Վերսալում կողոպտված գերման ժողովուրդին: Այժմ և վոչ մի պրոլետար աշխարհում մասնանկամ չի չարժի պատերազմի դեպքում ոժանդակելու Փաշխտական Գերմանիային Վերսալի դեմ պայքարելիս: Գերմանական Փաշխտներն ուղում եյին արնահոսությամբ գերմանական պրոլետարիատից դուրս մղել հեղափոխական բռնության ցանկությունը, բայց նրանք սոցիալ-դեմոկրատական բանվորների մեջ խափանելով դեմոկրատական պապանքներն ու բուրժուական որի-

եականութեան հեղինակութիւնը, դերմանական պրոլետարիատին կողմնակից են դարձնում ղեկավարած ապստամբութեան ընդդէմ բուրժուական դիկտատուրայի:

Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին վռնչացնել մարքսիզմը, բայց նրանք ձեռք բերեցին սոցիալ-դեմոկրատական բանվորներին վճռական շրջադարձը դեպի կոմունիզմ: Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին վռնչացնել կոմունիզմը, բայց նրանք մոտեցրին նրա հաղթանակը նրանով, վոր ամբողջ աշխարհի միլիոնաւոր բանվորներին մեջ նրանք դասակարգային առեւտրային են բարձրացնում վոր միայն դեպի դերմանական բուրժուազիան, այլև դեպի միջազգային ամբողջ բուրժուազիան: Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին ռայստապի հրկիւղածով ու Լալպիդի դատաւարութեամբ կոմունիզմը մեկուսացնել մասսաներից, իրականում նրանք ամբողջ աշխարհի աչքում ամբողջովին խայտառակեցին իրենց:

Կոմկուսակցութեան ազդեցութիւնը խափանելու համար գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին վռնչացնել պրոլետարիատը, իրականում նրանք ստեղծեցին վոր միայն գերմանական, այլև համաշխարհային պրոլետարիատի միասնական ճակատ, պրոլետարիատ, վոր կոմկուսակցութեան կոչով վորտքի յե կանգնել: Ի պաշտպանութիւն Դիմիտրովի և Լալպիդի այլ շղթայակիրներին:

Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին ջլատել կոմունիստներին ազդեցութիւնը գլուղացիութեան ու մանր բուրժուազիայի վրա, իրականում քաղաքականապես ակտիւացնելով այս խափաներին, նրանք նախապատրաստում են նրանց անցումը պրոլետարիատի կողմը Ֆաշիստական դեմադրութիւնից հուսալքալիւնու հետեանքով:

ԱՄՐՈՂ ԵՐ ԽԱՓԱՆՎԵԼ ՖԱՇԻՍՏԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ
ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

Բայց մի՞թե, ընկերներ, սոցիալ-դեմոկրատական մասսաները պետք է անցնեն Ֆաշիզմի դժուրէից, վորպեսզի մոտենան պրոլետարական հեղափոխութեան: Մի՞թե գերմանական հեղափո-

խութեան ուղին ընկած էր միայն Ֆաշիստական դիկտատուրայի վրայով և Գերմանիայում նրանից խուսափել չէր կարելի:

Իհարկե, կարելի չէր, ընկերներ: Սրա միակ պայմանն այն էր, վոր սոցիալ-դեմոկրատիան արդէլ չհանդիսանար իր պառակտած բանվոր դասակարգի միասնական ճակատի վերականգմանը, վոր նա բռնութեան այն բաժինը, վոր դործադրում էր հեղափոխական բանվորների նկատմամբ, դործադրեր Ֆաշիստական կադակերպութիւնների նկատմամբ: Այս բանը նա միանգամայն անարյուն կարող էր անել 1928 թ. Մյուլլերի կառավարութեան ժամանակ: Սրա համար նա հարկ չէր զգա սպանելու 20 հազար Ֆաշիստ, ինչպես նա Նոսկեյի ձեռքով սպանեց 20 հազար հեղափոխական նալաստի ու զինվոր: Նա հարկ չէր զգա զնդակահարելու Նոյնիսկ 35 մարդ, ինչպես 1929 թ. մայիսի 1-ին Բեռլինի բանվորների հետ վարովեց վոստիկանապետ Յերգիբելը: Նրա համար բախական էր ձերբակալել 35 Ֆաշիստական առաջնորդ պլյուս յերկու-յերեք խոշոր կապիտալիստ, վորոնք Ֆաշիստներին մատակարարում էին նյութական միջոցներ, ցրել Ֆաշիստական կադակերպութիւնները, նրանց մարտական դրոժինաները, բրոնադարալել նրանց զենքը, խլել նրանց ֆինանսական միջոցները, փակել Ֆաշիստական մամուլը, Ֆաշիստների համար ստեղծել այնպիսի ռեժիմ, վորպիսին նրանք են հաստատել այժմ սոցիալ-դեմոկրատ բանվորների համար, չիտեւելով արդեն կոմունիստ բանվորների մասին: Յեւ այս միջոցները կաշառպանեցին գերմանական կոմկուսակցութիւնն ու նրա հետեւից զնացող միլիոնավոր բանվորները: Գերմանական կոմկուսակցութիւնն այս դեպքում իրեն միմիայն իրավունք կվերապահեր քննադատելու սոցիալ-դեմոկրատիայի տատանումներն ու անհետեւողականութիւնը, պնդելով նաև, վոր ցրվի ռայստիկը, բանվորները զինվեն Ֆաշիստական ամպոպախմբերի դեմ պաշտպանվելու և բանվոր դասակարգի նվաճումներն ընդարձակելու համար:

Սոցիալ-դեմոկրատիան կարող էր ցանկապատել Ֆաշիզմի ճանապարհը նաև Բրունինգի կառավարութեան ժամանակ 1930—1932 թ., վորովհետև նա ուներ 5-միլիոնանոց արհմիութիւններ,

եականութեան հեղինակութիւնը, գերմանական պրօլետարիատին կողմնակից են դարձնում ղեկավարած ապստամբութեան ընդդէմ բուրժուական ղեկատուութիւնը:

Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին վնջնացնել մարքսիզմը, բայց նրանք ձեռք բերեցին սոցիալ-դեմոկրատական բանվորների վճռական շրջադարձը դեպի կոմունիզմ: Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին վնջնացնել կոմունիզմը, բայց նրանք մոտեցրին նրա հաղթանակը նրանով, վրէժով աշխարհի միլիոնավոր բանվորների մեջ նրանք դասակարգային առեւտրային են բարձրացնում վրէժի միայն դեպի գերմանական բուրժուազիան, այլև դեպի միջազգային ամբողջ բուրժուազիան: Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին ռախտաբար հրկիւզում ու Լաշպիզի դատաւարութեամբ կոմունիզմը մեկուսացնել մասսաներից, իրականում նրանք ամբողջ աշխարհի աչքում ամբողջովին խայտառակեցին իրենց:

Կոմկուսակցութեան ազդեցութիւնը խափանելու համար գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին փոշլացնել պրօլետարիատը, իրականում նրանք ստեղծեցին վրէժի միայն գերմանական, այլև համաշխարհային պրօլետարիատի միասնական ճակատ, պրօլետարիատ, վրէժի կոմկուսակցութեան կոչով վրէժի յե կանգնել ի պաշտպանութիւն Դիմիտրովի և Լաշպիզի այլ շղթայակիրների:

Գերմանական Ֆաշիստներն ուզում էին ջլատել կոմունիստների ազդեցութիւնը գլոբալիզմի ու մանր բուրժուազիայի վրա, իրականում քաղաքականապես ակտիւացնելով այս խափանը, նրանք նախապատրաստում են նրանց անցումը պրօլետարիատի կողմը Ֆաշիստական դեմադրութիւնից հուսալուսնային հեռանկարով:

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԵՐ ԽԱՓԱՆԱԵԼ ՖԱՇԻՍՏԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՆ
ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

Բայց միթե, ընկերներ, սոցիալ-դեմոկրատական մասսաները պետք է անցնեն Ֆաշիզմի դժուրքից, վրդապան մոտենան պրօլետարիատական հեղափոխութեան: Միթե գերմանական հեղափո-

խութեան ուղին ընկած էր միայն Ֆաշիստական ղեկատուութիւնի վրայով և Գերմանիայում նրանից խուսափել չէր կարելի:

Իհարկե, կարելի էր, ընկերներ: Սրա միակ պայմանն այն էր, վրէժի սոցիալ-դեմոկրատիան արդէն չհանդիսանար իր պատահաւոր բանվոր դասակարգի միասնական ճակատի վերականգմանը, վրէժի առեւտրային այն բաժինը, վրէժի գործադրում էր հեղափոխական բանվորների նկատմամբ, գործադրեր Ֆաշիստական կադակերպութիւնների նկատմամբ: Այս բանը նա միանգամայն անարդէն կարող էր անել 1928 թ. Մյունխենի կառավարութեան ժամանակ: Սրա համար նա հարկ չէր դրա սպանելու 20 հազար Ֆաշիստ, ինչպէս նա Նոսկեյի ձեռքով սպանեց 20 հազար հեղափոխական նախաստի ու զինվոր: Նա հարկ չէր դրա զնդակահարելու Նոսկեյի 35 մարդ, ինչպէս 1929 թ. մայիսի 1-ին Բեռլինի բանվորների հետ վարվեց վրէժի անհատական Յերդերի: Նրա համար բաժանական էր ձերբակալել 35 Ֆաշիստական առաջնորդ պլուտոյերի ու յերդեր խողոր կապիտալիստ, վրոնք Ֆաշիստներին մատակարարում էին նյութական միջոցներ, ցրել Ֆաշիստական կադակերպութիւնները, նրանց մարտական դրուժինները, բռնադրուել նրանց զենքը, խել նրանց ֆինանսական միջոցները, փակել Ֆաշիստական մամուլը, Ֆաշիստների համար ստեղծել այնպիսի ուժով, վրոյիսին նրանք են հաստատել այժմ սոցիալ-դեմոկրատ բանվորների համար, չխոսելով արդեն կոմունիստ բանվորների մասին: Յեւ այս միջոցները կապալանեցին գերմանական կոմկուսակցութիւնն ու նրա հետեւից զնացող միլիոնավոր բանվորները: Գերմանական կոմկուսակցութիւնն այս զնաքում իրեն միմիայն իրավունք կվերապահէր քննադատելու սոցիալ-դեմոկրատիայի տատանումներն ու անհետեւողականութիւնը, պնդելով նաեւ, վրէժի ցրվի ռախտաբար, բանվորները զինվեն Ֆաշիստական ավադակախմբերի դեմ պաշտպանվելու և բանվոր դասակարգի նվաճումներն ընդարձակելու համար:

Սոցիալ-դեմոկրատիան կարող էր ցանկապատել Ֆաշիզմի ճանապարհը նաեւ Բրունիզի կառավարութեան ժամանակ 1930—1932 թթ., վրոյի հետեւ նա ուներ 5-միլիոնանոց արհմիութիւններ,

իր ձեռքին ունեւ Պրուսիայի սկստական ապարաւոր: Ձե վոր վոս-
տականական տանկերի ու գրահապատների վրա նստած էյին սո-
ց. ալ-դեմոկրատական կուսակցութեան անդամներ, Բեռլինի վոս-
տականութեանը կազմիւմ էր Գրեգորինսկու և Զեյդերինգի ձեռքով՝
«դեմոկրատական տարրերից»: Յեթե կոմունիստներն ունենային
այն զէնքի մեկ տասերորդ կամ մեկ քսաներորդ մասը, վոր կար
պրոստական սոցիալ-դեմոկրատական կառավարութեան ձեռքին,
այսօր Գերմանիայում Փաշիգմ չեր լինի (ծախանարութեամբ):

Սոցիալ-դեմոկրատիան կարող էր քանդել Փաշիստները պլան-
ները նաև Շլէյխեր-Պայպերի կառավարութեան ժամանակ ուժերի
աւելի մեծ լարումով, քան Մյուլլերի կառավարութեան ժամանակ,
հուլիսի 20-ից հետո գլխաւորութեան ցույց տալով պրոստական
սոցիալ-դեմոկրատական կառավարութեան ցրմանը և մարտի հա-
նելով միլիոնավոր ռայխսբանները: Նա կարող էր Հիտլերին չիտո-
նել իշխանութեան գլուխ անցնելու նրա գալու նախորդակին, 1933
թվի հունվարին ընդունելով Գերմանիայի կոմունիստական կու-
սակցութեան առաջարկը պայքարի միասնական ճակատի վերա-
բերյալ, նա կարող էր Փաշիստներին տապալել նրանց՝ իշխանու-
թեան գլուխ անցնելուց հետո, ընդառաջելով կոմինտերնի 1933 թ.
մարտի 5-ի առաջարկին, վոր վերաբերում էր Փաշիգմի դեմ միաս-
նաբար պայքարելուն: 1933 թ. նոյեմբերին սոցիալ դեմոկրատները
և կոմունիստները ունեյին ընդամենը 13 միլիոնից ավելի ձայն
Փաշիստներին հաւաքած 11 միլիոնի հանդէպ: Հիտլերի աղդեցու-
թեանն արդեն հաջւում էր 1932 թ. աշնանը. յերեք ամսում—
1932 թ. հուլիսի 31-ից մինչև նոյեմբերի 6-ը—Փաշիստները կորց-
րին 2 միլիոնից ավելի ձայն: Սոցիալ-դեմոկրատիայի, ԱԳԳԲ*) և
կոմկուսակցութեան կոչն ընդհանուր գործադուլի վերաբերյալ
կծախանար Փաշիգմն այնպես, ինչպես 1920 թվին դերմանական
բանվարների ընդհանուր գործադուլը լիկվիդացիայի յեթարկից
կապալի պուտչին:

*) Գերմանական արմատեայնութեան ընդհանուր մշակութային, գերմաներեն
սկզբնառար—ԱԳԳԲ: Լայիքատիւն.

Բայց, ընկերներ, սոցիալ-դեմոկրատիան այս ճանապարհը
չընենց և չեր կարող բռնել, վորովհետև Փաշիգմի հետ նա ընդ-
հանուր հող ունեւ, այն է՝ կապիտալիզմի պահպանումը, վորով-
հետև նա ղիտեր, վոր բանվոր դասակարգի՝ Փաշիգմի դեմ սկսած
պայքարը կանցնի նրա դիւի վրայով և կվերածվի կապիտալի տի-
րապետութեան դեմ ուղղված հեղափոխութեան առհասարակ:

Այս պայմաններում ի՞նչ էր մնում անել կոմունիստական ա-
վանգարդին: Մինա՞կ մարտի դիմել առանց սոցիալ-դեմոկրատ
բանվորների ոժանդակութեան, առանց ռեֆորմիստական արհմիու-
թեաններում կադակերպված 5 միլիոն բանվորների մասնակցու-
թեան, իր դեմ ունենալով ամբողջ բուրժուական Փաշիստական
ոեւագիտայի միասնական ճակատը ներառյալ նաև սոցիալ-դեմո-
կրատիան: Վաչ, ընկերներ, գերմանական կոմկուսակցութեանը
այս անել չեր կարող, յեթև նա չեր ուզում զոհ դառնալ Փաշիս-
տական ու սոցիալ-դեմոկրատական պրովոկացիային, վոր նկատի
ունեւ, ինչպես այս յերեւում է Լայպցիգի ամբողջ պրոցեսից, պրո-
լետարիատի ավանգարդին կոչել վաղաժամ յեղուցիթի և Ֆիլիպ-
պես բնաջնջել նրան: 1917 թվի Հոկտեմբերյան ապստամբութեան
նախորդակին Լենինն ասում էր, վոր ապստամբութեանը կվերած-
վի բլանկիզմի, յեթև նրա սարքողները հաշի չեն առել առհասա-
րակ քաղաքական մոմենտն և առանձնապես միջազգային մոմենտը.
յեթև ապստամբութեան կադակերպող կուսակցութեան կողմը չե
ժողովրդի մեծամասնութեան որչեկտիվ փաստերով ապացուց-
ված համակրանքը. յեթև հեղափոխութեան անցքերի զարգացումը
չի բերել մանր բուրժուակիայի պատրանքների պրակտիկ հերքմա-
նը. յեթև ապստամբութեան կուսակցութեան կողմից մեծամաս-
նութեան չի նվաճված հեղափոխական պայքարի այնպիսի որդան-
ներում, ինչպես խորհուրդներն են, յեթև բանակում չկա միաս-
նաբար հասունացած տրամադրութեան ընդդեմ կառավարու-
թեան. յեթև ապստամբութեան լողունդներն ամենաբայն հուշակ ու
հեղինակութեան ձեռք չբերեն. յեթև առաջավոր բանվորները
փստահ չեն դուրդի ոժանդակութեան նկատմամբ՝ ապացուցված
գյուղացիական լուրջ շարժումով:

1917 թ. մեր Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան այս պայմաններն առկա էին արդարեւ Գերմանիայում 1933 թ. հունվար-փետրվարին։ Արդեն Կիթի նախագահութեան 1933 թ. ապրիլի 1-ի բանաձեւը և բնի. Հեկկեբրոի հոգւածը մանրամասն պատասխանել են այս հարցին։ Այս պայմանները չկային Գերմանիայում. նրանք միայն հասունում էին նրանում։ Միջադպրին ամբողջ իրաւորութիւնը դեռեւ չէին նպաստում 1933 թ. հունվար-փետրվարին գերմանական կոմունիստների այսպիսի յեղույթի համար։

Փրանսիայում ու Անգլիայում, այսինքն յերկու վճռական կապիտալիստական յերկրներում, վորոնք իրենց թնդանութների նշանոցի պակ էին պահում գերմանական հասունացած հեղափոխութեանը, Բլյումենն ու Ժուռներն իրենց աղղեցութեան տակ էին պահում կաղմակերպւած բանվորների մոտ կետը։ Սիտրիններն ու Հենդերսոններն Անգլիայում—նրանց մեծամասնութեանը։ Յեւ նրանք խախտում էին անգլիական ու Ֆրանսիական բանվորների ախիւլ ոժանդակութեանը գերմանական հեղափոխութեանը։ Գերմանիայում Փաշկովի՝ իշխանութեան գլուխ անցնելու համար պատասխանատւութեան են կրում վոչ միայն Վելլերն ու Լեյպարտները Գերմանիայում, այլև սոցիալիստներն ու ռեֆորմիստները Փրանսիայում, արհմիութեանների գլխավոր խորհուրդն ու լեյքտրիստական կուսակցութեանն Անգլիայում և ամբողջ 2-րդ Ինտերնացիոնալը։

ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԸ՝ ՀԱՄԱՇԵԱՐՀԱՅԻՆ ՌԵԱԿՅԻԱՅԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԵՆԱՐԱՆ

Համաշխարհային հեղափոխական հասունացող ճղնաժամի պայմաններում 2-րդ Ինտերնացիոնալը ճիշտ այնպիսի դեր է խաղում, ինչպիսին խաղում էր յեկեղեցին հարյուրամյակների ընթացքում, իբրև մասսաների խարեյութեան գործիք։ Այն, ինչ տեղի ունեցւի սոցիալ-դեմոկրատիայի հետ 1933 թ. փետրվարին Գերմանիայում, համանման պայմաններում տեղի կունենա նաև Բլյումին ու Հենդերսոնի հետ։

Սոցիալ-դեմոկրատիայի աղղեցութեան խորտակումը հեղափոխական ճղնաժամի հասունացումն արագացնելու կարեւորագույն պայմաններից մեկն է։ Յեւ հեղափոխական ճղնաժամի այսպիսի աճման խոչորադույն ցուցանիշներից մեկն է 2-րդ Ինտերնացիոնալի սկսւած ճղնաժամը։ Խորանում է կապիտալիզմի խախտւելը, աճում է նաև սոցիալ-դեմոկրատիայի խախտւելը։

Իմպերիալիստական հակասութեանները նախապատեքաղմյան սրումը վուր է ածում 2-րդ Ինտերնացիոնալը, իբրև միջադպրին կաղմակերպութեան, դեռ մինչև պատեքաղմն ի տարբերութեան 1914 թվից. առանձնանում են Եւոֆաշիստական խմբակներ, սոցիալ-ֆաշիստական վերնախավներում տեղի յն ունենում ծեծկոտուք, վորն արագացում է բուրժուազիայի բանակի ներքին պայքարը։ Սոցիալ-դեմոկրատական առաջավոր բանվորները վորոչ յերկրներում, ինչպես Գերմանիան, արագորեն, մյուսներում ավելի դանդաղ կերպով սկսում են դառնալ դեպի կոմունիզմը։

Գերմանիայում սոցիալ-դեմոկրատիան, 2-րդ Ինտերնացիոնալի այս առաջատար կուսակցութեանը, սպանել է իրեն իբրև քաղաքական կուսակցութեան, թեև նա փորձեր է անում համալրել իր կադրերի միացորդները։

Փրանսիայում սոցիալիստական կուսակցութեանը պառակտւել է յերեք մասի։

Անգլիայում 1932 թ. ոգոստոսին անկախ բանվորական կուսակցութեանը դուրս յեկալ լեյքտրիստական կուսակցութեանից, իսկ 1933 թ. ապրիլին նաև 2-րդ Ինտերնացիոնալից. ռեֆորմիստական արհմիութեանների անդամների քանակը նվազել է 400 հաւարով։

Արդեն յուրաքանչյուր կապիտալիստական յերկրում առկա յեն 2—3 սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեաններ։

Բայց միջադպրին սոցիալ-դեմոկրատիայի ներկա կացութեան համար եւ ավելի ցուցական է նրա դադափարական խառնափնթորութեանը։ Այսորում նրա լոգունները հիստերիկ թոխչեներ են մի կողմից մյուսը, վորոնք վկայում են նրա շարքերի մեծագույն շփոթութեան մասին։

Մենք,—ազդարարում եմ 2-րդ Ինտերնացիոնալը,—կողմնակից ենք սոցիալիզմին, բայց առանց պրոլետարական հեղափոխութեան:

Մենք,—հայտարարում եմ դեմոկրատական պոլիտիկային,—կողմնակից ենք պրոլետարական հեղափոխութեան, բայց առանց պրոլետարական դիկտատուրայի, մենք միայն կողմնակից ենք դեմոկրատիայի վերականգնման:

Մենք,—հայտարարում եմ Ֆրեդրիկ Ադլերը,—կողմնակից ենք պրոլետարական դիկտատուրային, բայց խնդրում ենք Կոմինտերնին բացառութեամբ անել Սկանդինավիայի համար, վերադառնալ հնարավոր եղանակներով: Մենք կողմնակից ենք կադմակերպական միասնութեան, բայց դեմ ենք միասնական ճակատին,—ասում եմ 2-րդ Ինտերնացիոնալը:

Իսկ Իսպանիայի յերեկվա միևնույն Լարգո Կաբալերոն այսպես եմ մեկնաբանում այս թեզը. մեր և Կոմունիստների միջև արդեն վերջ տարբերություն չկա. ել ինչո՞ւ մենք ձուլվենք, յեթե մենք միևնույն բանն ենք (ծիծաղ):

Ռուզվելտի ծրագիրը իմ ծրագիրն է,—ասում եմ 2-րդ Ինտերնացիոնալը:

— Ռուզվելտի ծրագիրը իտալական Փաչիդի ծրագիրն է,—պատասխանում եմ Մուսոլինին:

Այժմ ռեֆորմները չեն դադարում որակարգի մեջ, այլ իշխանութեան հարցը,—«սպառնում եմ» 2-րդ Ինտերնացիոնալը:

Մենք պատրաստ ենք իշխանութեանը վերցնելու, յեթե հանրապետութեան նախագահը մեզ կանչի,—պատասխանում եմ Ֆրանսիական սոցիալիստական կուսակցությանը (ծիծաղ):

Մենք կողմնակից ենք մի յերկրում սոցիալիզմ կառուցելուն, բայց անպայման Կոնդոյի հետ միասին,—ազդարարում եմ Վանդերվելդեն Բելգիայում: Բելգիացի դեմոստրատորները լրացնում եմ. մենք, ի տարբերություն բուլգարիկներից, կողմնակից ենք նեպոլի կապիտալիզմի ժամանակ: Մենք կողմնակից ենք նեպոլի մինչև իշխանութեան նվաճումը և քանի դեռ կառավարում եմ բելգիական թագավորը (ծիծաղ):

Յեվ, վերջապես, անգլիական լեյբորիստները հայտարարում են. մենք կողմնակից ենք սոցիալիզացիային, բայց չենք վստահարի անգլիական թագավորի առանձնաշնորհումները (ծիծաղ):

III

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ ՍԵԿՑԻԱՆԵՐԻ ԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԹՈՒԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ընկերներ, սոցիալ-դեմոկրատիայի խառնափնթորությունն ու ճգնաժամն ընթանում են վուչ թե ինքնաբերաբար, ինչպես նեպոլի կապիտալիզմի կույր ուժերի ներդրություն, այլ բանվոր դասակարգի մեծամասնությունն նվաճման համար Կոմունիստների մղած ամենուրյա անդուլ պայքարում: Սոցիալ-դեմոկրատիայի ճգնաժամը ամենից առաջ արդյունք է Կոմինտերնի ու նրա սեկցիաների՝ 2-րդ Ինտերնացիոնալի դեմ մղած բազմամյա պայքարի: Յեվ այնուամենայնիվ, յեթե կոմկուսակցությունները ներկա պայմաններում, յերբ ավարտվել է սոցիալական ռեֆորմների շրջանը, սնանկացել է բուրժուական դեմոկրատիան Գերմանիայում, ուժեղացել է համաշխարհային ռեակցիան և ընդհուպ մոտեցել է իմպերիալիստական պատերազմը՝ սոցիալ-դեմոկրատիային դեռևս մեջքի վրա չեն գցել, ապա սա ցույց է տալիս կոմկուսակցությունում ռեակցիոնար աշխատանքը, վերջինք ինչպես չարին եմ չեն ոգտագործել համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը՝ սոցիալ-դեմոկրատիայի ազդեցությունը խախտելու և իրենց դիրքերը համաշխարհային բանվորական շարժման մեջ ամրացնելու համար: Յեթե կոմկուսակցությունները հետ չմնային բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը նվաճելու դրծում, այժմ համաշխարհային հեղափոխական ճգնաժամի զարգացման տեմպն ուրիշ կլիներ և ուրիշ կլիներ անցքերի վուջ ընթացքը Գերմանիայում ու ամբողջ աշխարհում:

Ընկ. Ստալինը բուլգարիկներին սովորեցնում է աներկյուղ հայ-

տարերեւել բոլոր թերուլթյունները, վերադնայի դրանով իսկ մեր աշխատանքի վերակը հասնի ավելի բարձր աստիճանի: Թե կիցի մեր պլենումներում, թե՛ մեր ամենուրեք—ամբողջ աշխատանքի մեջ կոմիտեները ամենաառողջ քննադատության և յենթարկում իր սեկցիաների թուլությունները, սխալները, թերուլթյունները, բացերը: Ճիշտ և, վոր կոմունիստները հեղափոխական բոլոր շարժումները մեջ յեղել են նրանք ներքին մոտոը, վոր նրանք միակ կուսակցությունն են յեղել, վոր դլսավորել և գործադուրկները շարժումը: Նրանք իրենց վրա յեն վերցրել թե՛ Ժնևվի համադարկները և թե՛ շարժումները հետո կատարվող հալածանքների ամբողջ դժվարությունը: Բայց ճշմարիտ և և այն, վոր կոմունիստները հաճախ չեն ղեկավարել այս շարժումները և չեն ղեկավարել այն պատճառով, վոր նախապես ամենուրեք սե աշխատանք չեն կատարել բանվոր դասակարգի ուժերը հավաքելու և կազմակերպելու ուղղությամբ՝ մասսայական մեծ շարժումների համար: Մեծ անցքերի ժամանակ կոմկուսակցությունները հաճախ համակարծակի են յին գալիս: Մի շարք ղեկավարում կոմունիստական կազմակերպությունները հիշեցնում են շտապ ոգնության կառք, վորը հապճեպ սուրում և այնտեղ, վորտեղ պետք և ոգնել պրոլետարիատին: Շարժումը վերջանում եր, կառքը հեռանում եր, և շարժման պրոցեսում կոմկուսակցության ամած ազդեցությունը կազմակերպուրեն չեր ամրապնդվում: Այն, ինչ ընկ. Ստալինն ասում եր վորոշ կոմունիստների որինեռադիայի մասին ղեկի հեղափոխության տարերադիր հաղթանակը, շեշտակի հարվածում և յեղբայրական կոմկուսակցություններից վրամանց: Կոմիտեների սեկցիաներում ել կան կոմունիստներ, վորոնց համար ոտարոտի չեն այնպիսի արարքներ, ինչպես «ադնիվ շաղակրատությունը», վորին մտրակում եր այստեղ ընկ. Ստալինը: Այս արատն առանձնապես հաճախ և արտահայտվում ոմանական յերկրները մի շարք կոմունիստների մոտ, վորոնք տառապում են կազմակերպական մեծ կարճատեսությամբ:

Բաղմարթիվ կոմունիստներ պատրաստ են ուզած թուպեյին հե-
րոսաբար մեռնելու բարիկաղաների վրա, բայց առողջա, քրտնա-

Ճան աշխատանքի հերոսութունը նրանք չեն կարողանում բորոհել : Ավելի հեշտ և նրանց մղել դեպի ասպտամբություն, քան հարկադրել որ որի վրա աշխատելու ռեֆորմիստական կամ ֆաշիստական արհմիության մեջ, վրտանդ հարկ և զգացվում յերկարատև պաշարում մղելու, և վոչ թե հանկարծակի հարձակում գործելու :

Կոմիտեներնը տարբերութիւն չի գտնուիր իտալական կոմիտե-
տակցութեան վրա, վերջնական կոտորի իտալական ընկերներէ դի-
մադրութեանը Ֆաշիստական արհմիութեաններում աշխատելուն
և միեւնոյն աշխատանքի կատարելուն չի հասել: Միայն մեծ ճնշու-
մով եւ նրան հաջողութիւն տրուեց անելու, վերջինիս ընկերներն
աշխատեցին զոմիտեանական, զեղիւն արհմիութեաններում: Կոմիտե-
տակցութեաններէ յերկուստեք կազմակերպեցին նախընտրում են ամե-
նագոյնի ընդհանրակերպ, քան մի դահլիճում Ֆաշիստական կոմի-
տեի հետ լինելը, նրա հետ միատեսակ ողջ շնչելը: Ֆաշիստական
արհմիութեան մեջ ողջ լինելը եւ նրանց համար, վերջինիս հետ
նրանք կարելի կը դնեն խորամանկութեան անելու Ֆաշիստներէ հետ,
զանազանապահութեան զօրծաղկելու, մանկութեան դիմելու, վեր-
ջնական մեկնել իրենց գաղտնիքը չբացայտելու: Նրանք չեն տրուեցան
աշխատի յերկուստեք լեզուի գաղտնիքը, վերջինիս չնկատեցան
հեղափոխական-դասակարգային բովանդակութեանը, կարողանալ
զբաղել ու հուզել բանավորներին: Այսպիսի լեզուն նրանց թվում եւ
եւ տոտրացուցիչ ու անմայել այն կուսակցութեան համար, վերջին
դեռ վերջերս լեզակութեան ժամանակ տասնյակ հազարովոր բան-
վորներէ հետ խոսում եր բացորոշ բողոքիկայն լեզուով: Այն յերկու-
ստեք, վերջինիս կոմիտեաններն ունեն իրենց բացահայտ կամ կի-
սաբացահայտ կադմակերպութեանները, նրանք նախընտրում են
ամբողջութեամբ միայն նրանց մեջ, և վերջինիս կադմակեր-
պութեանները կուսակցութեան աղեկացութեան ընդարձակելու
համար:

Համար 1:
Իրենց Համախոհներին կաղմակերպության մեջ չէ՞ վոր ավելի
հեշտ և աշխատելը, այստեղ ռեփական կոմունիստական միջավայր
և, այստեղ բոթորը յուրայիններ են. այստեղ դրուժյունը պարզ և,
այստեղ հստակ և այն սահմանը, վոր կուսակցական կազմակեր-

սյուլթյունը բաժանում է անկուսակցական մասսայից: Այստեղ քաղվող վրդ դարանակալ չի հակում, չի հալածում, չի ջանում վարդաբեկել բանվորների աչքում, ինչպես ոտար կաղմակերպություն մեջ անում են քաղաքական հակառակորդները:

Ֆրանսիայում կոմունիստները չեն թափանցել ռեֆորմիստական արհմիությունների մեջ: Իսպանիայում կարմիր արհմիությունների Համախառնական միավորության առաջացումից հետո նշանակելի չափով թուլացել է կոմկուսակցության աշխատանքը ռեֆորմիստական ու անարխիստական արհմիություններում:

Վերջիններք մեր Յերիտկամիներնը: Յերիտկամիներնը մի շարք տարիների ընթացքում կոմիսսարների ղեկավարությամբ դատախարակել է յերիտասարդ բուլգերիների մի սեանչելի սերունդ, վորոնք մեկ անգամ չեն ապացուցել իրենց անսահման անձնավորությունը կոմունիզմի գործին: Բայց նա խորապես չի թափանցել բանվոր յերիտասարդության մասսաների մեջ: Այսպիսի յերիտասարդություն չունի իր հետևից նաև սոցիալ-դեմոկրատիան: Կատարյալապես յերկրներում յերիտասարդություն ընդգրկված է բաղմամբիլոն սպորտական կաղմակերպությունների մեջ, վոր ստեղծել են բուրժուազիան, նրա ռազմական շտաբը, նրա տերերները: Գերմանիայում գործադուրկ յերիտասարդության վորոշ մասը մտել է ֆաշիստական գորանոցը: Բայց կոմյերիտականներն ամբողջովին չեն, վոր ըմբռնել են այս դասը: Նրանք Գերմանիայում արեաբար կռվում են Ֆաշիստների դեմ, մի շարք յերկրներում նրանք վատ չեն աշխատանք ծավալում բանակում, դրա համար բաղմամբ տաժանքի դատավճիռներ ստանալով, բայց, որինակ, գնալ կաթոլիկական սպորտիվ կաղմակերպություն, վորտեղ տասնյակ հազարավոր բանվոր յերիտասարդներ կան՝ նրանց համար նույնքան դժվար է, ինչպես Հոռմի պապին նստել անասուվածներին միությունը՝ կաթոլիկություն քարոզելու համար (ծիծաղ): Բայց հո կոմյերիտականներն ու կոմունիստները չեն չաղկապված միմյանց հեղինակության նկատառումներով, ինչպես Գերիտոսի փոխարքան: Կոմունիստական ու կոմյերիտական կաղմակերպություն

Թյունները պետք է չարժուճակ լինեն, նրանք պետք է լինեն ամեն տեղ, վորտեղ կան բանվորներ, նրանք պետք է լինեն սպորտիվ կաղմակերպություններում, բանվորական հանգստի այնպիսի կաղմակերպություններում, ինչպես «Դոպո լավորոն» Իտալիայում, հարկադրական աշխատանքի բանակներում, բայց ամենից առաջ նրանք պետք է լինեն ձեռնարկություններում:

Ճղնաժամի տարիները կոմիսսարների գոյություն 15 տարիների ընթացքում կոմունիստների աշխատանքի ամենածանր տարիներն են յեղել ձեռնարկություններում: Ձեռնարկատերերն ոգտագործում են յին ճղնաժամը, վորպեսզի ձեռնարկությունները մաքուր կոմունիստներից: Յև, չնայած սրան, վերջին տարիներս կոմիսսարները լուրջ հաջողություններ են ձեռք բերել Գերմանիայի ու Ճապոնի ձեռնարկություններում կատարվող աշխատանքի մեջ: Բայց այս բանը չի կարելի ասել մյուս կոմունիստական կուսակցությունների մասին, վորոնք դեռևս չեն հաղթահարել իրենց թուլությունն այս ասպարիզում: Իսկ մինչդեռ, բնկերներ, ել թուլությունն այս ասպարիզում: Իսկ մինչդեռ, բնկերներ, ել վորտեղ պետք է խախտել սոցիալ-դեմոկրատիայի ազդեցությունը և նրանից նվաճել բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը, յեթև վոչ ձեռնարկություններում: Բայց և այնպեղ, վորտեղ ձեռնարկություններում կոմունիստները պայքար են մղում այս մեծամասնությունը նվաճելու համար, նրանք այդ մղում են վոչ մշտապես բավարար: Կոմունիստները խիստ լցված են որդանական ամենաանկեղծ ատելությամբ դեպի սոցիալ-դեմոկրատիան, իրեն կատարյալ գործակալություն բանվորական շարժման մեջ, բայց հեղափոխական այս առողջ ատելությունը պետք է կարողանալ հաղթել սոցիալ-դեմոկրատ բանվորներին: Հարկավոր է, վոր սոցիալ-դեմոկրատիայի դավաճանական դերը, վոր պարզ է կոմունիստների համար, պարզ լինի նաև սոցիալ-դեմոկրատ բանվորների համար: Նրանց համար սա դեռևս աբսուրդ է, այլ թեորեմ, վորը պետք է ապացուցել: Նրանց հետ պետք է խոսել վոչ թե մեր թեղիների լեզվով, վոչ թե պատրաստի հղկված ֆորմուլներով, ալլ հաճախ պարզաբանել ամենատարբեր, հասարակ բաներ, վորոնց նկատմամբ տարակուսելը հոմերական ծիծաղ կառաջացնի:

մեր կուսակցական ժողովում: Այնիվ կոմունիստ բանվորի սիրտը թափոնում և սոցիալ-դեմոկրատիայի ստոր սոփեստությունները հերքելիս, իր դասակարգային դիմակցություն մեջ նա նրանց վազուց և հերքել, նա նույնպեսի վճռական հետևողականություն և պահանջում նաև սոցիալ-դեմոկրատ բանվորներից, վորոնք միայն սկսում են տատանվել: Նա գիտե, վոր կուսակցություն մեջ տատանումներն անթույլատրելի չեն, վոր դրանք վաչ ալ ինչ են, բայց յեթե ուղորտունիղմի արտահայտություն, վոր կուսակցություն մեջ տատանվողներին, իրեն կոմունիզմից հեռացողներին, պետք և մերկացնել: Նրա համար դժվար և ըմբռնել, վոր կուսակցության սահմաններից դուրս տատանվողներին, վորոնք միայն դնում են դեպի կոմունիզմ, պետք և կարողանալ նվաճել, նրանց դարձնելով պրոլետարական դեկտատուրայի և կոմունիստական կուսակցության ամուր, հուսալի կողմնակիցներ, վորոնք յերբեք չեն տատանվի:

Իսկ չե՞ վոր ի դեմս սոցիալ-դեմոկրատիայի մեր առջև կանգնած և խորամանկ ու նենդ թշնամի, վորն ունի պարլամենտական հետևորդների, թրծված ժողովարկիստների, բանակոխիներում հրմուռվուն ձևեր բերած փաստաբանների մի ամբողջ շտաբ, վորոնք պատրաստ են աշխատելու ամեն մի սոփեստություն և ամենամեծագույն ստորությունը հետևորդական դողդողջուն ձայնով պատկերելու իրեն բարձր առաքինություն: Որինակ, Նորվեգիայում Տրանմելը՝ այսպես կոչված բանվորական կուսակցության առաջնորդը «ձախ» ֆրագով ու 2-րդ Ինտերնացիոնալի նկատմամբ կեղծ ուղղիցիոն մանևիլներով նեղում և Նորվեգական մեր ազնիվ կոմունիստներին, վորոնց վրդովմունքի զգացումը գերազուցում և քաղաքական զղաստ հաշվներին: Ֆրանսիայում կոմունիստ բանվորները միայն թքում են սոցիալ-ֆաշիստ սլոյֆիստների յերեսին և խոտանում են կախել նրանց, յերբ նրանք սադրանքներ են տարածում, թե Խորհրդային Միությունը 1933 թ. յերկարաձգելով առևտրական պայմանագիրը Գերմանիայի հետ, իրեն թե դավաճանում և դեմոկրատիայի գործին:

Մեր կոմունիստները մշտապես չե, վոր վործված են սոցիալ-

դեմոկրատիայի, առանձնապես նրա այսպես կոչված ձախ մասի աղվեսախաղերի նրբութուններում և հաճախ միասնական ճակատի տակտիկա վարելիս ընկնում են սարքած թակարդի մեջ: Այսպիսի թակարդի մեջ ընկան, որինակ, ֆրանսիական ընկերները 1932 թվի սկզբին, յերբ նրանք Բլյունների հետ բանակցություններ հորինեցին «միասնություն» վերացական թեմայով դիպուկ սխառների վերաբերյալ, վոխանակ բանվոր դասակարգի այս միասնությունը կենսագործելու բոլոր աղբյուրությունների բանվորների միատեղ պայքարով ընդդեմ կապիտալի հարձակման: Ֆրանսիայի կոմունիստները չնկատեցին, վոր այդ բանակցություններով նրանք թուլացրին կուսակցության դրոշմ սոցիալ-դեմոկրատիայի վրա, և սա այն մոմենտին, յերբ դերմանական սոցիալ-դեմոկրատիան լայնորեն դռները բացել ևր ֆաշիզմի առջև և յերբ 2-րդ Ինտերնացիոնալը մեծագույն չփութության մեջ եր: Ժրենվի կազմակերպությունը Շվեյցարիայում հենց նրա համար չկարողացավ ժրնելի դեդալահաբությունից հետո աճած իր աղբյուրությունն ամրապնդել բանվորական մասսաների մեջ, վոր նա ժամանակին հալահարված չտվեց աջ ուղորտունիստ Եմբեր-Դրոյի գծին, վոր կազմակերպությունը քարշ եր տալիս դեպի «ձախ» սոցիալ-դեմոկրատ Նիկոլիի դեմ մղվող պայքարի թուլացումը: Իսկ այս աջ ուղորտունիզմն այսոր մանավանդ գլխավոր վտանգն և հանդիսանում այն պատճառով, վոր հատվածների բաժանված սոցիալ-դեմոկրատիայից ճյուղավորված «ձախ» խմբիկները վործում են սոցիալ-դեմոկրատական բանվորների հեղափոխականացումը կասեցնել «ձախ» ռեֆորմիստական միջանկյալ պլատֆորմներով, ինչպես անգլիական անկախական Բրոկվիլի պլատֆորմը: Յեթ յեթե սոցիալ-դեմոկրատիայի ներկայիս ճգնաժամը այսոր ամեն սուր ձևեր չընդունեց, ապա այն պատճառով, վոր 1933 թվի դարնանը կոմիստներին սեկցիաները դերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի սնանկացումից հետո բալականաչափ յեռանդով հարձակման չանցան 2-րդ Ինտերնացիոնալի դեմ, նրանք բալականաչափ չողտադործեցին սոցիալ-դեմոկրատիայի մերժումը կոմիստների մարտի 5-ի առաջարկին, վորալիսդի բարձրացվի կապիտալի դեմ

Հեղափոխական պայքարի միասնության ծարավի ամբողջ աշխարհի բանվորների վրդովմունքի ալիք:

Բայց, ընկերներ, այս թուլութունները չեն կարող մթաղենել այն նվաճումները, վոր ձեռք ե բերել Կոմինտերնը XVI Համագումարից հետո անցած 3½ տարում իր սեկցիաների մասնայայտական պատվանդանն ընդարձակելու գործում:

ՉԻՆԱԿԱՆ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այս նվաճումների մեջ առաջին տեղը Համկ(բ)Կ-ից հետո, ամտարակույս, պատկանում ե չինական կոմկուսակցությանը, վորի մարտական ակտիվությունը շատ մեծ դեր ե խաղում Հեղափոխական ճգնաժամի հասունացումն արագացնելու մեջ: Չինական կոմկուսակցությունը նվաճել ե վոչ միայն բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը, այլև խորհրդային չրջանների աշխատավորության մեծամասնությունը: Վոչ-խորհրդային չրջանների արդյունաբերական կենտրոնների պրոլետարիատի ե գյուղացիության վրա նրա ազդեցությունն աճում ե ամեն ամիս ե ամեն շաբաթ: Կոմունիստական ազդեցության այս աճումը Չինաստանում իր արտահայտությունն ե դուր չինական կոմկուսակցության քանակական մեծացման մեջ, վոր մի տարում աճել ե 120 հազարով ե ներկայումս ունի 416 հազար անդամ (ծափահարություններ):

Այստեղ Հանդես ե դալու չինական կոմկուսակցության ներկայացուցիչ ընկ. Վան Մինը, վոր մանրամասն կպատմի այս հաջողությունների մասին: Միայն կնչեմ, վոր խորհրդային կենտրոնական չրջաններում լույս տեսնող, խորհրդային մյուս չրջաններում արտատպվող ե վոչ խորհրդային Չինաստանում անլիզալ արտատպվող չինական կոմկուսակցության կենտրոնական որդանի տիրաժը, ընկեր Վան Մինի հայտարարությամբ, հաճախ հասնում ե կես միլիոնի (ծափահարություններ),—մի տիրաժ, վորի մասին յերբեք չեն յերազել վոչ Ֆաշիստական «Անդրիֆը», վոչ ել «Վոլկիչեր բեռախտերը» Գերմանիայում: Չինաստանի կոմկուսակցությունը վոչ-խորհրդային չրջաններում իր 60 հազար ան-

դամներով այժմ Գերմանիայից հետո ամենախոշոր ընտհատակյա կուսակցությունն ե, վոր վերջին տարում մեծացել ե 40 հազար անդամով (ծափահարություններ): Այս կուսակցությունն արդեն կառավարում ե խորհրդային մի պետություն, վոր ընդգրկում ե 700 հազար քառ. կմ. տերիտորիա, այնինքն ավելի մեծ յերկիր, քան Ֆրանսիան կամ Գերմանիան, կամ վորնե ալ իմպերիալիստական պետություն, բացառությամբ ՀԱՄԵՆ-ի: Նա զինված ուժ ունի Հանձին չինական կարմիր բանակի, վորի կանոնավոր զորամասերն ունեն 350 հազար մարտիկ (ծափահարություններ) ե պարտիզանական զինված ջոկատները՝ մոտ 600 հազ. մարտիկ (ծափահարություններ): Այս բանակը, վոր իր ամենախաթար թշնամիների խոստովանությամբ ամենալավ բանակն ե Չինաստանում, կազմված ե 30 տոկոս բանվորներից ե իր որինակելի զորամասերում ունի մոտ 50 տոկոս կոմունիստներ (ծափահարություններ):

Չինաստանի յերկտասարդ կոմկուսակցությունը ներկայումս աճում ու դառնում ե Կոմինտերնի լավագույն սեկցիաներից մեկը նաև այն պատճառով, վոր թե՛ նա ե թե՛ նրա կարմիր բանակը անցել են քաղաքացիական պատերազմի բազմամյա դուրսը, վորի ժամանակ նրանք կոփել են թե՛ կուսակցական ամուր կադրեր ե թե՛ տաղանդավոր զորավարների ու մարտական հրամանատարների մի ամբողջ պլեադա (ծափահարություններ): Չինաստանի՝ քաղաքացիական պատերազմում կոփված կարմիր բանակը արդեն հետ ե մղել Չան-Կայ-Շիի 5 արշավանքները: Վերջին, Հինգերորդ արշավանքի ժամանակ, յերբ նրա դեմ գործում եյին Չան Կայ-Շիի 57 բնակիչ դիվիզիաները, վորոնք կալվածատիրական-պատժիչ զորամասերի ու կուլակային բանդանների հետ միասին կազմում եյին մոտ 600 հազար սվին, նա գլխովին ջարդեց 17 դիվիզիա, հետ մղեց 40 դիվիզիայի հարձակումները, գերի վերցրեց մոտ 80 հազար մարդ ե 1933 թ. հունվարից մինչև ապրիլ թշնամուց խլեց 140 հազար հրացան, 1390 հաստոցային ու թեթև զնդացիք, 20 ուղիոսարք, 6 սավառնակ ե գրավեց 79 նոր գավառ:

Ձայներ.—Բռավո (ծափահարություններ):

Բուրնով.—Ա՛յ քեզ հաղթանակ:

Մասնաւոր իշխանի. — Այսպիսի բանակն ու այսպիսի կուսակցութեան, ընկերների, արդեն մի խոշոր ֆակտոր են Հեռավոր Արեւելքի ուժերի հարաբերակցութեան մեջ:

Այժմ այս բանակը հետ ե մղում Չան Կայ-Շիի 6-րդ արշավանքը, վերտեղ նա ստիպւած ե պայքարել թշնամու գերազանց ուժերի դեմ, վերոնք գործում են գններալ Սեկտի մշակած պլանով ե ոժտւած են ռազմական նորագոյն տեխնիկայով, ամերիկյան սալառնակներով, անգլիական տանկերով ու զրահապատներով ե ֆրանսիական հրետանիով:

Բայց այս արշավանքն ել առայժմ հանգել ե այն բանին, վոր կարմիր բանակը Սիչուանում գրավել ե 15 նոր գավառ, ե չինական ընկերները համատեցած են, վոր այս արշավանքը կվերջանա Չան Կայ-Շիի պարտութեամբ ու չինական կարմիր բանակի տեխնիկական վերադիմումով ի հայտ թշնամու (փոքրիկ Ժափահարութեան):

Նա կվերջանա Չան Կայ-Շիի պարտութեամբ այն պատճառով, վոր չինական կոմկուսակցութեանն ու կարմիր բանակը հագեցած են այն բանով, ինչ չունի թշնամին՝ կոմունիզմի ամենահաղթ ուժով ու Չինաստանի աշխատավոր մասսաների անձնուրաց ոժանդակութեամբ (յերկարատե ծափահարութեան):

Այն շրջաններում, վորտեղ տեղի յեն ունենում ամենահամառ կռիւներ, կարմիր բանակին պաշտպանում ու սպասարկում ե ամբողջ բնակչութեանը՝ բանվորները, կուլինները, գյուղացիք, առևտրական ծառայողները, ձկնորսները, փողոցային մուրացիկները, կանաք, յերեսանները:

«Առաջին հայացքից կարող ե թվալ, — իր ինտերվյուներից մեկում ասել ե Չան Կայ-Շին, — վոր 100 լի տարածութեան վրա վաչ մի պահակ չկա, իսկ իրականում ամբողջ վայրում նրանք վխտում են: Միվտանի մուրացիկներ, — թվում ե թե միանգամայն անվնաս մի անձնավորութեան, — փաստորեն առաջադրութեանն ունի հազարէլ գաղտնի ազդանշաններ ու տեղեկութեաններ: Լճակի ափին նստած խաղաղ ձկնորսը հանկարծ դուրս ե գալիս զինված պարտիզան»:

Պարտիզանական ջոկատները թշնամուն չըջապատում են բոլոր կողմերից, կատարում են ռազմական գիւղերսխաներ, կրում են հետախուզական ծառայութեան, կազմալուծում են նրա թիկունքը. կարմիրների դեմ գործող գործառնները չըջապատւած են ապստամբութեանների հրե սղակով:

«Կարմիրների դեմ պայքարելու դժվարութեաններէց մեկն այն ե, — գրում ե Շանհայում լույս տեսնող ամերիկյան լրագրիչը, — վոր անկարելի յե աղելի յերկրագործին տարբերել կոմունիստից (ծիծաղ, ծափահարութեան): Այնպեա ե պատահում, վոր կատարական զորքերի ջոկատը հանդիպում ե մի խումբ յերկրագործների ե նրանց իսկական գյուղացիների տեղ դնելով, թույլ ե տալիս նրանց մտնելու գորատեղը: Հանկարծ մի ազդանշանով գյուղացիք դառնում են կոմունիստներ ե կրակ բացում դիմագործների վրա: Կատարական զորքերը մեկ անգամ չեն պարտութեան կրել այսպիսի դավաճանութեան հետևանքով» (ծիծաղ):

Նրանք առաջիկայումն ել պարտութեաններ կկրեն, վորովհետեւ Չինաստանի աշխատավորութեան ամենալայն մասսաներն արդեն խորհրդային շրջանների կոնկրետ փորձով տեսնում են խորհրդային սիստեմի առաջնութեանները: Չինական կոմկուսակցութեանն այս մասսաներին նվաճել ե նրանով, վոր նա մինչև վերջ կատարել ե ազդարային հեղափոխութեանը, հոգուտ ժողովրդի բռնազրաւելով կաշվածատերերի, ջենտրիների ու կուլակների հոգն ու ինվինտարը, վոր նա վերացրել ե չինական գյուղի խոցը՝ վաշխառութեանը, վոր նա չհամայնացնելով առևտուրն ու արհեստագործութեանը, խիստ ռեզրամենտացիայի յե յենթարկում դրանց, վոր նա կազմակերպում ե տալար ու սերմացու չունեցող գյուղացիների համար պետական ու հասարակական ունուութեան, վոր նա զարգացնում ե արդյունաբերական ու վարկային կոոպերացիան, վոր նա ժողովրդական կրթութեանն ու առողջապահութեան գործը հասցրել ե Չինաստանի համար աննախընթաց բարձրութեան: Սա այն կուսակցութեանն ե ե այն իշխանութեանն, վորին հաղարամայիններով սպասում եյին չինական կոմունիստներ, վորին հաղարամայիններով սպասում եյին չինական գյուղացին: Սա դեռևս արդիւտարական դիկտատու-

Դրա չէ, բայց սա կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի չլիզահի պրոլետարիատի առ դյուրացիութեան հեղափոխական-դեմոկրատական դեկտատուրայի մի առանձին ձևն է։ Սա դեկտատուրա չի, յիշե՛ք, կիրառվում է պրոլետարիատի հեղեմոնիայի ստակ և կոմունիստական կուսակցութեան քաղաքական մոնոպոլ դեկալարութեամբ, կուսակցութեան, յիշե՛ք, բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխութեանը հասցնում է մինչև վերջ և նրա պրոցեսում իրագործում սոցիալիստական բնույթի մի շարք միջոցառումներ։ Իսկ այս բոլորը միասին առած ապահովում է այս հեղափոխութեան արագ ձերաճումը սոցիալիստական հեղափոխութեան՝ խորհուրդների իշխանութեանը՝ արդյունաբերական կենտրոնների վրա ընդարձակելու պայմանով։ Չինական բուլժեիկները սովորեցնում են յեվրոպական պրոլետարիատին և մասնավորապես իտալական բանվորներին, թե ինչպե՛ս պետք է կատարել բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխութեանը, վերացնելով հակահեղափոխական այն դասակարգերի տնտեսական պատվանդանն ու քաղաքական իշխանութեանը, յորովք առանց այսպիսի վերացման հետադայում հասնում են ֆաշիստական դիմադի, ինչպես ցույց տվեց Գերմանիայի փորձը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յերկրորդ կոմիտեակցութունը, լոր չինական կոմիտեակցութունից հետո մի քայլ է արել առջ բանվոր դասակարգի մեծամասնութունը նվաճելու համար, հանդիսանում է Գերմանիայի կոմունիստական կուսակցութունը :

Գերմանական կոմիտեոսակցությունը դեռ յերբեք այսպես ընդհուպ չի մոտեցել սոցիալ-դեմոկրատական բանվորներին, ինչպես ներկայումս: Սոցիալ-դեմոկրատիայի զարգացման հետպատե-
րազմյան ամբողջ շրջանում դեռ յերբեք բանվորներն այնպիսի ազահուլությամբ չեն խել կոմունիստական ամեն մի թուլւցիկ, ինչպես այժմ: Յերբեք Գերմանիայում այնպիսի խոր ձգտում չի յեղել դեպի բանվոր դասակարգի պայքարի միասնական ճակատ

շոր, ինչպես այժմ: Իսկ այս բանը հնարավորություն ե տվել Գեորգիանիայի կոմիտեականությանը, խախտելու Ֆաշիստների պլան-նեհն արհմիություններին տիրանալու վերաբերմամբ:

[illegible]

ՄՅՈՒՍ ԿՈՄԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բանիւրը դասակարգի մեծամասնութիւնը նվաճելու մեջ առ
ուղ և գնացել ետեւ Լեհաստանի կոմկուսակցութիւնը: Սա ար-
տահայտիկ և նախ՝ կուսակցութեան ու կոմյերբումիւթիւն քանա-

կական մեծացումով, վորոնք այժմ ունեն մոտ 30 հազ. անդամ, աշխնքն նույնքան, վարքան ունի Պեպեեսի լեզալ կուսակցությունը, յերկրորդ՝ մի շարք խոշորագույն գործադուլների ինքնուրույն կազմակերպումով ու ինքնուրույն ղեկավարութեամբ:

Ֆրանիայում այն դադարի ու նույնիսկ հայտնի հետադարձ շարժման մի շարք տարիներից հետո, վոր տեղի ունեցան կուսակցութեան աւ Աշխատանքի կարմիր կոնֆեդերացիայի քանակական աճման մեջ, վերջին տարում նշվել է վորոշակի տեղաշարժ դեպի ինչպես կուսակցութեան հետագայ մեծացումը, վոր ունի մոտ 40 հազ. կոմունիստ, այնպես եւ կարմիր արհմիությունների հետագա մեծացումը, վորոնք ներկայումս ունեն մոտ 275 հազ. անդամ:

Չեխո-Սլովակիայում, չնայած կուսակցութեանը մղված և ընդհատակ, նա այժմ ունի 55 հազ. անդամ և 90 հազ. հոգի կարմիր արհմիություններում:

Բանվոր դասակարգի մեծամասնությունը նվաճել է Բուլղարիայի հերոսական բանվորական կուսակցութեանը, վոր 1932 թվին անկախաւ Սոֆիայի քաղաքապետութեանը, իսկ սրա հետևանքով անկախ դարձրին ընտրութեանները և հալածանքների կատարելալք բարձրացավ կոմկուսակցութեան դեմ: Մեծ հաջողութեաններ ունի Իսպանիայի կոմկուսակցութեանը, վոր յերեք տարի առաջիւ 800 անդամից աճել ու հասել է 30 հազարի, վորն իր հետեւից տանում է մոտ 300 հազար հոգի արհմիություններում կազմակերպված բանվոր և վերջին ընտրութեաններին ստացել է մոտ 400 հազ. ձայն (Ծափահարութեամբ): Աճում է կոմյունիստութեանը, վոր այժմ ունի 15.000 անդամ, աճում է նրա ազդեցութեանը բանակում, և անչեղորեն աճում է կուսակցութեան ազդեցութեանը գյուղացիութեան վրա:

Այժմ համարյա չկա Կոմինտերնի մի սեկցիա, վորը վերջին 3 1/2 տարում չընդարձակեր իր մասնաշաղկան պատվանդանը: Իր անդամների թիվը կրկնապատկել է ամերիկյան կոմկուսակցութեանը, վոր այսօր ունի 20 հազարից ավելի անդամ: Առանձին

կտրուկ թւիչք են կատարում դեպի վեր քանակապես մանր կոմկուսակցութեանները, ինչպես հոլանդականը, վորոնք կրկնապատկել ու յեռապատկել են իրնց անդամների թիվը: Այս կուսակցութեան թյուններն արդեն դառնում են սոցիալ-դեմոկրատական մեծ կուսակցութեանների լուրջ հակառակորդները, նրանք այժմ չեն վախենում մեծ խնդիրներից, նրանք համարձակ խորանում են ամեն մի մասնաշաղկան շարժման մեջ, նրանք սոցիալ-դեմոկրատների ձեռքից խլում են այս շարժման ղեկավարությունը: Կոմինտերնն այժմ կապիտալիստական յերկրներում ունի 860 հազար կոմունիստ, բայց բանը կոմկուսակցութեանների միայն քանակական աճումը չէ, այլև նրանց արդեցութեան աճումը: Ավստրալիայի մի ինչ-վոր փոքրիկ, հազար հինգ հարյուր հոգուց կազմված կոմկուսակցութեան իր յերկրորդ քարտուղարին անց է կացւում հանքագործների համալստրալիական ֆեդերացիայի գլխավոր քարտուղար ~~Բեռլին~~ յերեք ու կես հազար կոմունիստներից հերոսական վարմունքով ավելի մեծ հարգանք են ներշնչում Բորինստի գործադուլավոր հանքագործներին, քան Վանդերվելդեյի բազմահազար անդամ ունեցող կուսակցութեանը:

Անգլիական կոմկուսակցութեանը վերջին տարիներս համարյա առաջ չի դնացել քանակապես: Բայց յեթե յերկու ամենից արիստոկրատական համալստրանների՝ Ոքսֆորդի ու Քեմբրիջի՝ ուսանողներն ի սարսափ անգլիական ամբողջ բուրժուազիայի բանաձև են հանում, թե պատերազմի ժամանակ նրանք չեն պաշտպանի վոչ թաղավորին, վոչ եւ հայրենիքը, ապա սա մեր կուսակցութեան բաղձամյա հակապատերազմական ազդեցիկայի արդյունքն է: Յեթե անկախ բանվորական կուսակցութեան բանվորներն այժմ հակառակ իրենց առաջնորդների սարսափին՝ բաղխում են Կոմինտերնի դռները, ապա սա հետևանք է անգլիական կոմունիստների մղած հետևողական բուլչեիկյան դժի ծառայութեան:

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՊԱՅՓԱՐԻ ԴՃՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Այնինչ կոմկուսակցությունների ազդեցության այս աճումը տեղի չե ունենում այնպիսի պայմաններում, յերբ կոմինտերնի սեկցիաների ճնշող մեծամասնությունն արդեն գտնվում է անլեզալ դրություն մեջ, և միայն 15 սեկցիա, ներառյալ Խորհրդային Չինաստանը, քիչ թե չատ հնարավորություններ ունեն բացահայտ աշխատանքի համար:

Կապիտալիստական յերկրների մեծ մասում կոմունիստներն աշխատում են ամենադաժան հալածանքների պայմաններում, վորոնք ավելի առաջ են անցնում ցարկովի ճշումներից: Միայն 1933 թվի 8 ամիսներում ձերբակալվել են 238 հազ., սպանվել՝ 46 հազ., վիրավորվել ու հաշմացել՝ մոտ 160 հազ. հոգի:

Կապիտալիստական բանտերում նստած են հարյուր հազարավոր կոմունիստներ, վորոնցից յուրաքանչյուր առանձին յերկրում 24 ժամում կարելի չե կազմել պրոխտարական հեղափոխության ամենաանձնվեր ու ոտուզված մարտիկների մի սքանչելի մարտական կուսակցություն: Միմիայն Գերմանիայում համակենտրոնացման ճամբարներն են նետված մոտ 60 հազար կոմունիստ բանվոր: Լեհական անլեզալ կոմկուսակցությունն ունի 15 հազ. ազատ անդամ, իսկ բանտ նետված Նրա ահտիվիստ անդամների թիվը հասնում է 10 հազարի: Վերջին տարիներս խիստ աճել և առանց դատի սպանվածների թիվն ամբաստանվածների թվի հանդեպ: Չինաստանում կոմունիստներին չեն դատում և վոչ ել նրանց բանտ են նստեցնում: Չան-Կայ-Շիի ճանկն ընկած կոմունիստներին տեղեկատվող դիտատում են: Չի անցնում համարյա մի որ, վոր կոմինտերնը մի նոր ծանր կորուստ չունենա այս կամ այն կապիտալիստական յերկրում: Այսպես կոչված «առաջավոր» բուրժուական դեմոկրատիաներում, ինչպես ՀԱՄՆ-ում, վարձկան ավազակները կոմունիստներին զնդակահարում են դարան մտած անկյունից:

Ան նեգրական գոտու հարավային նահանգներում նրանց յենթարկում են Լինչի դատաստանի: Ուղածդ կապիտալիստական յերկ-

կրում գործադուլի առաջնորդը գտնվում է ֆափոտ սրկիայի զնդակով ընկնու սպանությանի տակ: Կան կուսակցություններ, վորտեղ ամբողջ ախտիվը ֆիզիկապես բնաջնջվել է, ինչպես որինակ Բուլղարիայում 1923 թ. սեպտեմբերյան ապստամբությունից հետո և Սոֆիայի տաճարի պայթյունից հետո: Գաղութային յերկրներում կոմունիստներին պահում են վանդակների մեջ՝ չորթթալված յերկաթալարին, ինչպես Հոմերի պատրիկները չղթալում էլին փախած ստրուկներին:

Փաշիստ պրոպեկտորների ձեռքով ապխտադի հրկիղ լըցույց և տայիս, թե մինչև ստորություն ու լիտիություն ինչ ապտիճան են գլորվում հողեվարք ապրող դաս սորգերը պրոպետորիտի դեմ պայքարելիս, ինչի բնդունակ կլինեն այս դատակադերը պատերազմի մոմենտին, ինչ հոհավոր փոճադործություններով նրանք կիտրճեն պահպանել իրենց տերապետությունը:

Այն, ինչ ներկայումս տեղի չե ունենում Գերմանիայի ֆաշիստական զնդաններում, սեպցրել է սպիտակ տերրորի մինչև ամճ գոյություն ունեցող պրիմները: Փաշիստական դրահայիններն ու նրանց պրիմլերն աւես նույնությամբ յնդորինակված են դենիկինյան հակահեղափոխությունների մեջ իշխող հարբած սպիտակ դժարդիական սրկիաների դադանային կերպարանքից:

Գերմանիայի այսպես կոչված «ադգային հեղափոխության» լիթացքում նպանվել են ավելի քան 2 հազ. կոմունիստ, տակնուվրա յեն արվել տառյակ հաղարավոր բանտորական բնտարաններ, աշխատանքից ու նպատակից զրկվել են կոմունիզմին համակրելու մեջ կասկածվող հարյուր հազա ավոր բանվորներ:

Այս պայմաններում դերմանական կոմկուսակցությունը վչ միայն պահպանել է 100 հազ. անդամ, այլև չարունակում և աճել (ծավախարու քյուսկներ):

Չե վոր այսպիսի ընդհատակի յուրաքանչյուր կոմունիստ, դա պրոպետարիան փոսի յե. պատժության նժարի վրա նա տվելի յե կշուում, քան այն տասնյակ հաղարները, վոր մինչև վերջերս քվեարկել և հոգուտ սոցիալ-դեմոկրատիայի: Յեկ փառք ու պնտիվ դերմանական կոմկուսակցությունն ու նրա կենտրոնական

կոմիտեյին և նրա առաջնորդ ընկ. Թեմանին, վերոնք այսպիսի կազմեր են սնուցել (ծափահարություններ: Բոլորը վստփի յեմ կանգնում և յերկար ծափահարում): Իսկ այսպիսի կոմունիստներ, ընկերներ, կոմունիստական ինտերնացիոնալն արդեն ունի բաղամաստանյալ հաղարկերով կապիտալիստական աշխարհում: Յեւ այս տասնյակ հաղարկավոր կոմունիստ կազմային անդամներից, վերոնք հեղափոխական մարտերի պրոցեսում կաճեն միլիոններով, համաշխարհային բուրժուազիան ավելի շատ է վախենում, քան ներկայիս միլիոնավոր սոցիալ-դեմոկրատները: Համայն աշխարհը սքանչացավ Գեորգի Դիմիտրովի վարմունքից: (Պատգամավորները վստփի կանգնած ծափահարում են: Բացակամչություններ «բռնվո»):

Գեորգի Դիմիտրովի վարմունքը, — սա կոմունիստին չլայել վարմունք է, վորն ուրիշ, ավելի համեստ պայմաններում ցուցաբերել են հաղարկավոր կոմունիստ կազմայիններ բոլոր կապիտալիստական յերկրներում, մի վարմունք, վոր սովորեցրել են լուրջեկներին կուսակցությանը թե՛ Լեւինը և թե՛ Ստալինը և վորը նրանից սովորել են կոմունիստական ինտերնացիոնալի մյուս սեկցիաները (ծափահարություններ): Մի՞թե Համբուրգի բանվոր Լյուրդենսը, վոր մեռավ Փաշիստական տապարից՝ բացականչեւ լով — «կեցցե համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխությունը», բոլջեկիյան նույն խառնվածքի մարդ չե, ինչ և Դիմիտրովը:

ԿՈՄՄՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՈԼՇԵՎԻԿՅԱՆ ԿՈՓՈԽՄԸ

Կոմիտեներն անցած եւզու. նշանակությունն այն է, վոր Լիւկնեխտի ձայնը մենակի ձայն չի, ինչպէս 1914 թվին, այլ հաղարկավոր Լիւրկնեխտներ այժմ կապիտալիստական յերկրներում արդեն այսօր բարձր են պահում և վաղը, իմպերիալիստական նոր պատերազմի դեպքում ել ավելի ամուր կպահեն համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության գրոշը (ծափահարություններ): Յեւ այստեղ, ընկերներ, բանն առանձին մարդկանց ստուգելը չէ: Ամբողջ կուսակցություններ են արդեն պատմական այսպիսի ստու-

գում կրել: Մի՞թե Գերմանիայի կոմունիստական կուսակցության վարմունքն ու աշխատանքը Փաշիստական տեւորի պայմաններւ բոլջեկիյան կոմիւնիստական ամենաշխուկ ստուգումը չե Գերմանիայի կոմունիստական կուսակցության համար:

Մի կուսակցություն, վորի Կենտկոմի յերեք անդամներն սպանված են, վորի յուրաքանչյուր ղեկավար աշխատող վաստորեն հանդիսանում է «մահապարտ», վորի տաս հաղարկց ավելի անդամները ձերբակալվել են մի շարափում անցյալ տարվա նոյեմբերին՝ վոչ մի բոլե չեղ դադարեցնում իր աշխատանքը: Փաշիստական դիկտատուրայի հաստատման ժամանակից նա տարածել է մոտ 2 միլիոն տպագիր հրատարակություն: Նրա կենտրոնական անլեզալ օրգան «Ռուտե Ֆանեն», թեև լույս է տեսնում անկաշոն, կարդում են մարդկանց ավելի մեծ շրջաններ, քան յերբ «Ռուտե Ֆանեն» հրատարակվում եր լեզալ (ծափահարություններ):

Տասնյակ հաղարկավոր անհայտ հերոսներ՝ դերմանական բոլջեկներ, ամեն բոլե վտանդի յենթարկելով իրենց կյանքը, տպում եւ տարածում են թուլջեկներ, ազիտացիա յեն մղում դուրծարաններում, վորոնց այժմ կուսակցությունը դարձրել է իր դուրծունեյության դիւնավոր ասպարեղը: Կոմունիստական ազատ խոսքի համար մարդիկ մեռնում են նույն արիությամբ, վորով բոլջեկները մեռնում եյին քաղաքացիական պատերազմի ճակատներում: Թյուրինգիայում մի անշան կուսակցական բանվոր, բարիկադավելով իր բնակարանում, բացում է լուսամուտները և Մոսկվայի ռադիոյի ձուր հաղորդում հավաքված բաղմությանը, մինչև վոր Փաշիստական զաղանները ջարդում են բարիկադոր և նրան տեղնուտեղ սպանում: Ամենածանր ընդհատակի պայմաններում լայնորեն զարգանում է ստորին կուսակցամակերայությունների նախաձեռնությունը, վորոնք արագ և ինքնուրույն արձագանգում են յերկրում կատարված ամեն մի անցքի: Աճում են կուսակցական նոր կազմեր, վորպիսի հանդամանքը թույլ է տվել կուսակցության չորս անգամ խոշոր ձերբակալություններից հետո ձերբակալված ընկերներին վերադարձնել նորերով: Մի՞թե կուսակցու-

թիւն բուլղեիկյան կոմիտեի կողմէն համար ցուցական չեն այն վաւարարութիւնը, վոր Գերմանիայի համակենտրոնացման ճամբարներում բանտարկւած 60 հազ. կոմունիստներէն և առհասարակ բանտարկւած 150 հազ. կոմունիստներէն ֆաշիստական վտարանդութիւնը վրէժ մի «վկա» չկարողացաւ գտնել Լալայի ղեկավարութեան համար և հարկադրւած էր դործել քրեական աշխարհից վարձատրուած կեղծ վկաներով (ծափահարութեամբ)։ Այսպիսի կոմիտեիները չի կարող չնմանալ բանտարկուած վտարանդութիւնը, այսպիսի կոմիտեիները կան միւրիւններով։ Յեղ աշխարհի միւրիւնները, վորոնք, բոլոր ֆաշիստական վտարանդութեան, իրենց բողոքներն են արտահայտել ֆաշիստական կառավարութեան դեմ անցյալ տարեկան նոյեմբերին, ճշգրիտ մեծամասնութիւնն անկասկած, սլաւականութեամբ էր կոմունիստներին, վորովհետեւ միայն կոմունիստները կարող էին չմտադրուիլ ֆաշիստական գեղակ ստանալուց իրենց քաղաքականութեան կամ ձեռնարկութեան համար։

Մի՞թե բուլղեիկյան այսպիսի ստուգում չընենց արդեն մի ալ կոմիտեիները, վոր կարեւոր դերն են խաղում՝ ճապոնիայի կոմիտեիները։ Միայն ինն ամսում, բուլղարական մասնաւոր մեծ թիւով թափանցող չափազանց թերի տվյալներով, ճապոնիայում ձերբակալուած են մոտ 8 հազ. կոմունիստ ու կոմյունիստական։ Յեղ աշխարհի մեծամասնութիւնը, ճապոնիայում մի ձերբակալուած ինքնաշարժային բարձրանում են տասնյակ նոր կոմունիստական ուժեր։ ճապոնական կոմիտեիները անհեղինակ են բուլղեիկյան պողպատե սերունդը։ Ահա ձեզ մի ուրիշակ, յերիտասարդ կոմյունիստներն վեց շաբաթ տեղի տանջանքների ընթացքում վրէժ միայն ցուցաբերեցին չի տալիս, այլ ի դարձման ֆաշիստական դաժնիքներ, վրէժ մի հեծեծանք, վրէժ մի խոսք չի արտաստում։ Միայն ճապոնիայի կոմիտեիները են յերկրում չմտադրուած մոտեցողութեամբ սլաւականներում, այն պայմաններում, յերբ ճապոնական տարիքային-դեմոկրատիան ազդարարում է, թե Մարքսիստական սոցիալիզմն է կառուցւում՝ արիւրաւոր պայքարում Չինաստանի պատերազմի դեմ։ Նա կոմիտեիներն իրենք սկիզբներին տալիս են բուլղեիկյան մասնաշաղկապի աշխատանքի նմուշ, վորը մինչև ամենա-

մանրամասները վերարտադրում են մեր կոմիտեիներին անխառն չընենք աշխատանքի արիւթները։ Նույն ձեռքով ձեռնարկութիւնները, նույն կարողութիւնը կառուցելու բանտարկուած անկասկածական կարիքներից, վորպեսզի նրանց առջև դրվեն դասակարգային պայքարի հիմնական հարցերը, կոչերի ու հողմանքների նույն պարզ, հատուկ ու հասարակ լեզուն, վարոնց կլասիկ վարպետներն են ինն ուսուցիչները։ Վերջին ժամանակներս չափազանց ուժեղացել է կոմունիստների ակտիւ աշխատանքը ուղիւղական ձեռնարկութիւններում։ Մի քանի տարի շարունակ, չնայած հակաշաղկապի ձախողութիւններին, կոմիտեիները կենտրոնական ուղիւ «Սեկկին» («Կարմիր դրոշ») չէր դադարում հրատարակւելուց։ Կոմիտեիները ղեկավարների համար հրատարակում են «Չինվորի բարեկամը» լրագիրը, լրագիր նախագիծերի համար կորեյում, գլոբալացիական լրագիր, վոր հազեցած է գործարաններից, գործանոցներից ու ճապոնական գլոբալացի ստացւում թղթակցութիւններով։ Ֆարբիկ-գործարանային սթանցիոն դրւած լիւրագիրը լրագրերի մի ամբողջ ցանց լրացնում է ճապոնական կոմիտեիներին աշխատանքի այս պատկերը։ Առանց խոր հուշումների դժվար է, ընկերներ, կարգաւ այս լրագրերը, վորոնց յուրաքանչյուր խոսքը շնչում է սլոյկտարական վրդովմունքով ընդդէմ շահագործման և լենինյան-ստալինյան պայքարով ընդդէմ իմպերիալիզմի ու պատերազմի։

«Նրանց, ում անվանում են մանջուրական բանդիտ, — դրում են Միլիտերիսի մի գործարանում հրատարակւող Ֆարբիկ-գործարանային այս լրագրերից մեկը, — նրանք մեր յեղբայրներն են, չինական բանտարկուած ու գլոբալացիներ, վորոնք պայքարում են ճապոնական իմպերիալիզմի ինտերվենցիայի դեմ։ ճապոնական իմպերիալիզմը նետում է Չինաստանում արդեն ստեղծւած խորհուրդների վրա և մտադրութեամբ ունի հարձակւելու Սորհրդային Միութեան՝ մեր պրոլետարական հայրենիքի վրա... Իսկ հարձակւել խորհրդային բանտարկուած ու գլոբալացիներին վրա, — սա նշանակում է հարձակւել մեր ինքն՝ ճապոնական բանտարկուած ու գլոբալացիներին վրա» (փոքարկալի ծափահարութեամբ)։

Իսկ այսպիսի թղթակցություններն ու հոգւածները ասանյակ-
ներով ու հարյուրներով են: Յեւ սա բանավորապէս զգացիական ճա-
ղանիւթի իսկական ձայնն է, վորին մեր Խորհրդային յերկրի աշ-
խատավորները յեղբայրության ու պրոլետարիան համերաշխու-
թյան ձեռք են մեկնում (փաթարկալի ծափահարություններ):

Մի՞թե, ընկերներ, Կոմինտերնի սեկցիաների կոմիտեները
հենց այսպիսի բոլշևիկյան ստուգում չեն վերջին տարիներս մեր
սեկցիաների մեծամասնության լավ կազմակերպւած ու իրազեկու-
միւմ անցումն անկեղալ դրության:

ՅԵՐԿՈՒ ՀԱԿԱՏԻ ՊԱՅԲԱՐԸ

Բայց յեթե Կոմինտերնի սեկցիաները տարան պատմական այս
փորձը, ապա հատկապէս այն պատճառով, վոր իրենց մեծ ուսու-
ցիչներէն՝ Լենինից ու Ստալինից, Համ. (բ)Կ տրինակելի կու-
սակցությունից նրանք սովորել են բոլշևիկյան անհատություն
դեպի ամեն տեսակ ուղղութիւններով տատանումներ ու թե-
քումներ: Յերբ Գերմանիայում ընկերներին մի ստորին խմբակ մոտ
տաս անգամ հավաքւում է անտառում, վորտեսզի նրանց հրա-
տարակած լրագրի համարի մեջ վորեն քաղաքական սխալ ու թե-
քում չսպրդի, ապա սա մի բան տեսնու է: Մարդիկ թեքումից տ-
վելի յեն վախենում, քան մահւմանից: Այլ թեքման, իբրեւ գլխա-
վոր վախճի, և «ձախ» թեքման դեմ մղված պայքարի մեջ ահել,
ամբացել ու բոլշևիկացել է Կոմինտերնն իր գոյության 15 տարում
և տուանց Լենինի անցած 10 տարում:

Անգլիայի անկախական Բրոկֆելդը Կոմինտերնին կշտամբում է
նրանում, վոր կապիտալիստական յերկրների կոմկուսակցություն-
ները Համ. Կ(բ)Կ հետ միասին պայքարել են մեր կուսակցության
ներսի թեքումների դեմ: Բայց այս հարցերը, վոր լուծվում էյին
այս պայքարով, այնպիսի հարցեր էյին, վորոնցից կախված էր
վորջ համաշխարհային բանվորական շարժման բախտը: Յերկու
ճակատի թեքումների դեմ մղված այս պայքարում Կոմինտերնը
հասել է իր շարժերի այնպիսի միաձուլության ու համախմբվա-

ծության, վորոնց վոչ մի ուժ չի կարող խախտել (փաթարկալի
ծափահարություններ): Կոմինտերնի և վոչ մի սեկցիան չերեւաց
Գերմանիայում Ֆաշիստներին՝ իշխանության գլուխ անցնելուց
հետո: Ռեմմելենն ու Նեյմանը Գերմանիայում չկարողացան պարտ-
վողական խմբիկ կառուցել Գերմանիայի կոմկուսակցության շար-
քերում: Գուտմանը Չեխո-Սլովակիայում 24 ժամում լիկվիդա-
ցիայի յենթարկվեց քաղաքականապէս, կուսակցությունից վտար-
վելուց հետո իր հետեից չտանելով վոչ մի մարդ: Յեւ այս յեր-
կայա միասնությունը կազմում է Կոմինտերնի մեծ ուժը պա-
տերազմի հանդեպ, Ֆաշիզմի հանդեպ, դեռ մինչև պատերազմի
սկիզբը կազմալուծվող II Ինտերնացիոնալի հանդեպ:

Լավ մտածեցեք, ընկերներ, ինչ կերպարանք կունենար այժմ
Կոմինտերնը, յեթե մենք նրա շարքերում թույլ տայինք Ֆրակ-
ցիոն խմբավորումների ազատություն և այն «կարծիքների ազա-
տությունը», վոր իր ժամանակին պահանջում էյին Ֆրոստարը,
Տրոցկին, Խեզլունդը և մյուսները: Անգլիական անկախ բանվորա-
կան կուսակցության ձախ ուժերով խոտական առաջնորդ Բրոկֆելդը
Կոմինտերնի հետ կտարած իր նստակազրությամբ նույնպէս
առաջարկում է մեզ կազմել նոր Ինտերնացիոնալ՝ նրա մեջ մտցնե-
լով հերձվածային խմբիկները, վորոնց ոգնությամբ բուրժուա-
զիան ջանում է վորջիացնել բանվոր դասակարգի ուժերը: Այս խմ-
բիկների ճանապարհը տանում է դեպի բուրժուազիայի բանակը,
իսկ նոր Ինտերնացիոնալ մեզ հարկաւոր չէ, վորովհետեւ լենինիզ-
մը չեն վոխարկում բրոկֆելդի հետ (ծափահարություններ):

Բանվոր դասակարգի միասնության ուղին ընկած է վոչ թե
Նոր, միջանկյալ Ինտերնացիոնալների ստեղծման վրա յով, այլ
սոցիալ-դեմոկրատիայի, իբրեւ բանվոր դասակարգի դաւաճանու-
թյան կուսակցության քաղաքականորեն վերացման վրայով և
Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի ուժեղացման ու ամրացման
վրայով: Միմիայն այս է բանվոր դասակարգի վերկուլութունը
Ֆաշիզմի ու խմբերիալիստական պատերազմներից: Յեւ Կոմին-
տերնի VII կոնգրեսը, վոր հրավիրվում է այս տարի, պետք է

դառնա բանվոր դասակարգի հեղափոխական ուժերի համալսման կուրբես պայքարելու ընդդեմ ֆաշիզմի, իմպերիալիստական պառակտմաների ու կապիտալիզմի:

ԿՈՄԻՆՏԵՐՆԻ 15 ՏԱՐԻՆ, 10 ՏԱՐԻ ԱՌԱՆՑ ԼԵՆԻՆԻ

Սոցիալ-դեմոկրատական միլիոնավոր բանվորներ, դառնությամբ ու ցավով կանգնած իրենց մասսայական կազմակերպությունների անանկացման առջև, ավելի ու ավելի հաճախ են տալիս իրենց այն տանջալից հարցը, թե ո՞ր և յե՞րբ:

Յեկ կուսակցության XVII համագումարը, Կոմինտերնի ղեկավար սեկցիայի համագումարը, վորի ձայնին ունկնդրում ե համայն աշխարհը, կպատասխանի այս հարցին: Այո, ընկերներ, մենք գիտենք այս յե՞րբ, յե՞րբ սպառնացող աղետից: 17 տարի սրանից առաջ այս յե՞րբ մեր յերկրի աշխատավորներին մատնանշեց Լենինը՝ Մարքսի ու Ենգելսի հետ միասին՝ մարդկային պատմության այդ մեծագույն հանճարը: Այս յե՞րբ Հոկտեմբերն է, այս յե՞րբ բանվորների ու գյուղացիների հաղթանակն է հին աշխարհի ուժերի նկատմամբ: Մենք արդեն գիտենք մեծ Ժողովրդի փորձով ստուգված միջոցը՝ վերջ գնելու պատերազմներին ու ֆաշիզմին և սրանց ծնեցնող կապիտալիզմին: Սա խորհրդային իշխանությունն է, վորի լողունը ներկայումս, ԿիԳԿ XIII պլենումի վորոշմամբ, դառնում ե կոմունիստական կուսակցություններին ամբողջ մասսայական աշխատանքի կենտրոնական լողունը: Մենք գիտենք դեպի հաղթանակ տանող ուղին. սա պրոլետարիատի միասնական ճակատն է կոմկուսակցությունների ղեկավարությամբ առանձին կապիտալիստական յերկրներում. սա համաշխարհային բանվոր դասակարգի միասնական ճակատն է Կոմինտերնի ղեկավարությամբ, մի ճակատ, վորը ԽՍՀՄ և ԽՍՀՄ-ի շրջանատանի հետ միացած ներկայացնում է անպարտելի մի ուժ:

Այս ուղիով ընթանալով, մենք Հոկտեմբերին հաղթեցինք այն պատճառով, վոր Լենինն է դարձնել բոլշևիկյան կուսակցությունը, վորին հավասարվում է այժմ Լենինիլի մի համաշխարհային

կուսակցությունը՝ նրա ստեղծած Կոմունիստական ինտերնացիոնալը: Նա վոչ միայն այս կուսակցությանը ղինեց հեղափոխական մարքսիլի թեորիայով, այլև նա հարստացրեց ու զարգացրեց այս թեորիան պրոլետարական հեղափոխությունների ու պատերազմների նոր դարաշրջանի համար: Մենք հաղթեցինք, վորովհետև նա սնուցել է բոլշևիկյան այնպիսի կադրեր, վորոնց լավագույն հատկությունների համակենտրոնացած մարմնացումը կարող է արտահայտվել մի բառով՝ Ստալին (Յերկարատև ծափախարություններ, բայորը վոտի յեմ կանգնում):

Մենք վոչ միայն հաղթեցինք, այլև պահպանեցինք ու ամրապնդեցինք այս հաղթանակն այն պատճառով, վոր Լենինի հանճարը մեր յերկրի աշխատավորներին անցկացրեց մեր հեղափոխության ամենամիտանդամով մոմենտներից, հոգեվարք ապրող և դրանից ե՛լ ավելի կատաղորեն ընդգիմացող դասակարգերի պատերազմներից, միջադպին ինտելիկենցիայի պատերազմներից: Բայց մենք վոչ միայն պահպանեցինք ու ամրապնդեցինք մեր հաղթանակը, մենք այն ընդարձակեցինք՝ ամեն կերպ ուժեղացնելով պրոլետարական ղեկառություն և հաղթականորեն կառուցելով սոցիալիստական հասարակությունը Լենինի Ժառանգորդ ընկեր Ստալինի հանճարեղ առաջնորդությամբ:

Ստալինի Լենինյան ղեկավարությամբ առանց Լենինի անցած տասը տարում ԽՍՀՄ այսօր վոչ միայն պրոլետարիատի ղինված մասն է, այլև ղինված ե նորագույն տեխնիկայով: Ստալինի ղեկավարությամբ ԽՍՀՄ այսօր վոչ միայն համաշխարհային պրոլետարիատի մի մասի պետական կազմակերպությունն է, այլև պետական մի կազմակերպություն, վորն իր հզորությամբ առաջ ե չարժում պատմության լծակները և արագացնում կապիտալիզմի կործանումը: Ստալինի ղեկավարությամբ ԽՍՀՄ-ում կառուցված ե համաշխարհային պրոլետարիատի առաջավոր ջոկատի սոցիալիստական տնտեսությունը: Ստալինի և նրա ղեկավարած կուսակցության յերկաթյա, աննկուն կամքով յերեկ տարբեր դասակարգերի ու խափերի պատկանող 170 միլ. բնակչությունը ներկայումս կառուցում ե անդաստեղծ սոցիալիստական հասարակու-

Թյուն, պայքարելով պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթանակի համար ամբողջ աշխարհում:

Այժմ, յերբ բուրժուազիան աշխարհը քշում է դեպի խմբաձուլիստական պատերազմներ, յերբ նա ջարդում է կապիտալիստական յերկրների անպէս բանվոր դասակարգին, այժմ առանձնապէս պարզ յերևում է, թե համաշխարհային հեղափոխական շարժման համար ինչ է հանդիսանում մի առանձին յերկրում սոցիալիզմ կառուցելու թեորիան: Սա երևի է Համկ(բ)ի պրոլետարական խորագույն համերաշխութեան, մեծաքույն ինտերնացիոնալիզմի թեորիան: Այս թեորիայով զինված պրոլետարիատը անդուլ պատրաստում էր և պատրաստում է պրոլետարական հեղափոխութեան հաղթանակն ամբողջ աշխարհում:

Լենինը Ռուսաստանում աշխատավորութեանը հասցրեց Հոկտեմբերին: Ստալինը Լենինի ուղիով նրանց տանում է դեպի հաղթանակ ամբողջ աշխարհում (ծափահարություններ): Նրա գնահատութեանն ու հեռանկարները վորոշում ելին այն ուղին, վոր անցավ Կոմինտերնը առանց Լենինի անցած 10 տարում: Այս ուղին նա յուսաւորում էր մարքս-լենինյան թեորիայի չդերպանցված դիալեկտիկայով: Նրա՝ դրանիտի պէս ամուր բոլշևիկյան սկզբբունքայնութեան և բարձրորակ պողպատի պէս ճկուն հեղափոխական տակտիկայով բոլոր յերկրների կոմունիստները սովորում են պայքարել ու հաղթել: Նա սովորեցրել է նրանց դասակարգային մարտերում արթունորեն նայել առաջ, առաջուց ուրվագծել դրոշի ուղղութիւնը, համբերատար կուտակել ուժերը և վճռական մոմենտին ջախջախիչ շանթահարված հասցնել դասակարգային թրչնամուկ:

Ահա, թե ինչու բոլոր յերկրների աշխատավորներն այնպիսի սիրով չըջապատել են մեր Ստալինին: Ահա, թե ինչու կապիտալիստական յերկրներում կոմունիստները համարձակ նայում են մահվան աչքերին, խմանալով, վոր Լենինի գործը վստահելի ձևաձեւերի մեջ է, վոր Լենինի գործն անպարտելի յէ: Ահա, թե ինչու Դիմիտրովն այնպէս բարձր էր պահում Կոմինտերնի գորշը Լալպցիդի դատաւարութեան մեջ: Լենինյան-ստալինյան այս ուրուագիծը:

աճել է Կոմինտերնի գոյութեան 15 տարիների ընթացքում: Նա յն գլխավորելու միջազգային բանվոր դասակարգի մարտը, նա յն Մարքսի—Ենգելսի—Լենինի—Ստալինի գրողով նրանց տանելու գեպի վերջնական հաղթանակ: (Փոքորկալից ծափահարություններ, վորոնք վերածվում են ովացիայի. բոլորը վոտֆի յեն կամգիում, «ուռա» բացականչություններ):

ՀԱՄԿ (բ) Կ XVII ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՆԱԶԵՎԸ

ԿԻԳԿ-Ի ՀԱՄԿ(Բ)Կ ՊԱՏՎԻՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ
ԸՆԿ. ՄԱՆՈՒԻԼՍԿՈՒ ՀԱՇՎԵՏՈՒ ԶԵԿՈՒՑՄԱՆ ԱՌԹԻՎ.

Լսելով ԿԻԳԿ-ի ՀամԿ(բ)Կ պատվիրակության հաշվետվու-
թյունը ՀամԿ(բ)Կ XVII համագումարը ամբողջութամբ և լիովին
համաձայնություն է տալիս ԿԻԳԿ-ի ՀամԿ(բ)Կ պատվիրակության
քաղաքական դժին և դործնական աշխատանքին :

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
I Հեղափոխական նգնաժամի անման մասին	3—26
Կապիտալիզմը տնտեսական ճգնաժամի հինգ տարիներին	
հետո	7
Հեղափոխական ճգնաժամի աճման անհամաչափությունը .	17
Համաշխարհային հեղափոխական շարժման ներկայիս մակարդակը	24
II Պատերազմ, ֆաշիզմ և հեղափոխություն	26—39
Ճապոնիան և Գերմանիան՝ կապիտալիստական սխտեմի խորտակման ֆակտորներ	28
Կարո՞ղ եր խափանվել ֆաշիստական դիկտատուրան Գեր- մանիայում	32
Յերկրորդ ինտերնացիոնալը՝ համաշխարհային ռեակցիա- յի դիկտոն Գերմանիայում	36
III Կոմիտեների սեկցիաների կացությունը	39—65
Կոմկուսակցությունների աշխատանքի թուլությունները .	39
Ձինական կոմկուսակցությունը	46
Գերմանիայի կոմկուսակցությունը	50
Մյուս կոմկուսակցությունների կացությունը	51
Հեղափոխական պայքարի դժվարությունները	54
Կոմկուսակցությունների բոլորակից կոմիտե	56
Յերկու ճակատի պայքարը	60
Կոմիտեներն 15 տարին, 10 տարի առանց լենինի	62
ՀամԿ(բ)Կ XVII համագումարի բանաձևն ընկ. Մանուիլսկու հաշվետու զեկուցման առթիվ	65

1000 00 0000

1000 00 0000

AC

ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ
"ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ"
ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ

ԳԻՆԸ 50 ԿՈՊ.

244

Апр.
12-31432

34

Д. МАНУИЛЬСКИЙ
ОТЧЕТНЫЙ ДОКЛАД XVII СЪЕЗДУ ВКП (б)
О РАБОТЕ ДЕЛЕГАЦИИ ВКП (б) В ИККИ
Партиздат Эривань 1934.

mp 1
gm 1

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0188093

Apm.

2-3143₂